

Frankfurtin Suomi-koulun opetusuunnitelma

Frankfurtin Suomi-koulun opetussuunnitelma

kesäkuu 2018

Toimittanut:

Marjo Viitala
Sari Kiddle
Inka Kuusela

Kansikuva: Eveliina Suonto

Julkaisija:

Frankfurtin suomalainen kouluyhdistys ry. /
Finnischer Schulverein Frankfurt am Main e.V.

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Frankfurtin Suomi-koulu	7
3	Opetuksen tehtävä ja arvoperusta	7
4	Oppimiskäsitys	8
4.1	Kielikasvatus, kielitietoinen kouluyhteisö ja monikielisyyden tukeminen	8
5	Toimintaympäristö	9
5.1	Toimintakulttuuri	9
5.2	Oppimisympäristö	10
6	Opetuksen järjestäminen	10
6.1.	Opetuksen järjestäjä	11
6.2	Opetuksen kohderyhmät	11
6.3	Opetuksen laajuus ja kesto	12
6.4	Oppilaiden osallisuus	12
6.5	Yhteistyö huoltajien kanssa	12
6.6	Yhteistyö sidosryhmien kanssa	13
7	Oppilaan tukeminen ja ohjaus	13
7.1	Opetuksen eriyttäminen	13
7.2	Ohjaus	14
7.2.1	Suomeen muuttavien oppilaiden ohjaus	14
7.2.2	Ohjaus tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämiseen ja verkko-oppimiseen	14
7.2.3	Ohjaus elinikäiseen suomen kielen taidon kehittämiseen	14
8	Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	15
8.1	Suomen kieli	15
8.1.1.	Suomen kielen opetuksen yleiset tavoitteet	15
8.1.2	Suomen kielen lähtötason kartoitus	15
8.1.3	Ikä- ja kielitaitotasojen mukaiset suomen kielen opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	16
8.2	Kirjallisuus	27
8.2.1	Kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet	27
8.2.2	Ikä- ja kielitaitotasojen mukaiset kirjallisuuden opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	28
8.3	Oppimiskokonaisuudet	30
8.3.1	Oppimiskokonaisuuksien opetuksen yleiset tavoitteet	30
8.3.2	Ikä- ja kielitaitotasojen mukaiset oppimiskokonaisuuksien opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	30
9	Oppimisen arviointi ja todistukset	30
9.1	Oppimisen arviointi ja palautteen antaminen	30
9.2	Todistukset	31
Lähteet		32
Liitteet		33

TAULUKOT		
Taulukko 1.	Kuunteleminen ja puhuminen	16
Taulukko 2.	Lukeminen ja kirjoittaminen	21
Taulukko 3.	Kirjallisuus	28

1 Johdanto

Suomi-koulut ovat Suomen valtion tukemia kielikouluja, joissa suomalaistaustaisille lapsille ja nuorille annetaan täydentävää suomen kielen opetusta ja heitä tutustutetaan suomalaiseen kulttuuriin. Suomi-kouluja on yli 45 maassa ympäri maailmaa ja Saksassa niitä on yli 20 – ja Frankfurtin Suomi-koulu on yksi niistä.

Suomi-koulut eivät kuulu Suomen koulutusjärjestelmään, mutta niillä on merkittävä rooli ulkosuomalaisten lasten ja nuorten suomen kielen ja kulttuurin opetuksessa. Suomi-koulut saavat vahvaa tukea Opetushallitukselta, jonka johdolla julkaistiin historian ensimmäinen Suomi-koulujen opetussuunnitelmasuositus vuonna 2015. Opetussuunnitelmasuosituksen tarkoituksena on tukea Suomi-koulujen opetuksen suunnittelua, toteuttamista ja arviointia sekä innostaa Suomi-koulun toimijoita rakentamaan oma opetussuunnitelma suositusta soveltaen. Frankfurtin Suomi-koulun opetussuunnitelma pohjautuu koulun omiin toimintaedellytyksiin, kuitenkin Suomi-koulujen opetussuunnitelmasuositusta mukaillen.

Frankfurtin Suomi-koulun opetussuunnitelman alussa esitellään Frankfurtin Suomi-koulua ja sen toimintaa yleisellä tasolla, minkä jälkeen kuvataan opetuksen tehtävää, arvoperustaa ja oppimiskäsitteitä. Luvussa viisi kuvataan koulumme toimintaympäristöä ja luvussa kuusi avataan opetuksen järjestämistä käytännössä. Opetussuunnitelman loppupuolella ovat omat lukunsa oppilaan tukemiselle ja ohjaukselle, opetuksen tavoitteille ja keskeisille sisällöille sekä oppimisen arvioinnille ja todistuksille.

Opetussuunnitelmatyöprosessin alussa tammi-helmikuussa 2018 Frankfurtin Suomi-koulun opettajille tehtiin kysely koskien opetussuunnitelmaa ja sen sisältöjä. Opettajakunnan keskuudesta nousi toive opetussuunnitelmasta, joka olisi samalla realistinen, ytimekäs ja käytännön neuvoja antava. Siispä tämän opetussuunnitelman parikymmentäsivuisen perusosan lisäksi liitteistä löytyy käytännön vinkkejä monimuotoisista työtavoista eriyttämiseen ja suomenkielisten oppimisverkkomateriaalien ja -pelien sivustovinkeihin asti.

Opetussuunnitelma työstettiin kevätlukukaudella 2018 opetussuunnitelmatyöryhmässä, johon kuuluivat Marjo Viitala (Frankfurtin Suomi-koulun Erasmus-työharjoittelija, kasvatustieteen maisteri; kasvatopsykologia), Sari Kiddle (Frankfurtin Suomi-koulun opettaja) ja Inka Kuusela (Frankfurtin suomalainen kouluyhdistys ry:n johtokunnan puheenjohtaja). Kansikuvan on suunnitellut ja toteuttanut Eveliina Suonto (Frankfurtin Suomi-koulun opettaja, taiteen maisteri; kuvataidekasvatus).

Opetussuunnitelma on tähdätty sekä Frankfurtin Suomi-koulun nykyisille että uusille opettajille ja sijaisille ja sen tarkoitus on toimia joustavana tienviittana opetuksen vuosittaisessa, jaksottaisessa ja viikoittaisessa suunnittelussa (ks. Liite 1), toteutuksessa ja arvioinnissa. Myös oppilaiden huoltajat saavat opetussuunnitelmasta tietoa ja apua lapsen suomen kielen kehityksen tukemiseen. Suomi-koulun toimijoiden on hyvä tutustua opetussuunnitelmaan, sillä se toimii koulun opetuksen kehityksenä ja sitä päivitetään tarpeen mukaan.

2 Frankfurtin Suomi-koulu

Frankfurtin suomalainen kouluyhdistys ry. (Finnischer Schulverein Frankfurt am Main e.V.) perustettiin vuonna 1976 ja se on siten vanhin Saksassa toimiva suomenkielinen kielikoulu. Tällä hetkellä (2018) yhdistyksellä on useampia opetuspisteitä Frankfurtissa ja sen lähialueilla. Tavoitteena on järjestää opetusta lähellä oppilaita, jottei liian pitkä matka olisi esteenä opetukseen osallistumiselle. Pyrimme myös mahdollistamaan sisarusten opetuksen samanaikaisesti.

Opetusta järjestetään pienryhmissä arkena iltapäivisin kerran viikossa tai viikonloppuisin noin joka toinen viikko. Lisäksi tapaamisia on muun muassa suomalaisten juhlien, liputuspäivien, leirien ja työryhmien merkeissä. Opetuksen tavoitteena on edistää kotona opittua suomen kielen suullista ja kirjallista ilmaisua sekä vahvistaa monikielistä kulttuuri-identiteettiä. Suomi-koulun kautta oppilaille sekä heidän perheillään on mahdollisuus tutustua muihin ulkosuomalaisiin ja käyttää suomen kieltä heidän kanssaan. Tällä tavoin Frankfurtin Suomi-koulu tukee aktiivisesti monikielisten perheiden kielellistä kasvatusta ja auttaa ylläpitämään Saksassa asuvien suomalaisperheiden äidinkielen taitoa.

Ajankohtaiset tiedot ja tapahtumat löytyvät Frankfurtin Suomi-koulun internetsivuilta: <https://suomikoulu-frankfurt.de/>.

3 Opetuksen tehtävä ja arvoperusta

Frankfurtin Suomi-koulun opetuksen tehtävänä on tukea ulkomailla asuvien lasten ja nuorten suomen kielen taitoa, suomalaisen kulttuurin tuntemusta ja kulttuurisiteiden ylläpitämistä Suomeen sekä niiden kehittämistä. Opetus on suunnattu lapsille ja nuorille, joiden vanhemmista ainakin toinen on sukujuuriltaan suomalaistaustainen. Frankfurtin Suomi-koulun opetus on täydentävää opetusta eli varsinaisen kouluopetuksen lisäksi annettavaa opetusta. Opetukseen sisältyy suomen kielen opetuksen lisäksi tutustumista Suomen kirjallisuuteen, monimuotoiseen kulttuuriin, luontoon, maantuntemukseen, historiaan ja yhteiskuntaan.

Frankfurtin Suomi-koulussa oppilaita pidetään tasa-arvoisina ja yhdenvertaisina oppijoina. Arvopohjan lähtökohtana on, että koulu tukee oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monimuotoista identiteettiä ja omaa paikkaa maailmassa. Oppilaita ohjataan muiden ihmisten, erilaisten tapojen, mielipiteiden ja katsomusten kunnioittamiseen.

Suomi-koulussa sytytetään ja ylläpidetään oppilaiden innostusta ja mielenkiintoa suomen kieleen ja suomalaiseen kulttuuriin. Pääasiallisesti suomen kieli opitaan perheen kesken ja Suomi-koulun tarkoitus on tukea ja vahvistaa jo olemassa olevaa suomen kielen taitoa. Opetuksessa korostuu kannustava ja rohkaiseva ilmapiiri, oppimisen ilo sekä yhteisöllinen oppiminen. Arvioinnissa painotetaan oppilaan kielellisen kasvun tukemista ja myönteisen minäkuvan vahvistamista.

Opetuksella on myös tärkeä sosiaalinen näkökulma: Suomi-koulun kautta oppilailla on mahdollisuus muodostaa sosiaalisia suhteita samanikäisten lasten kanssa ja perheillä on tilaisuus saada vertaistukea samassa tilanteessa olevilta perheiltä.

4 Oppimiskäsitys

Koulun toiminta perustuu yhteiselle oppimiskäsitykselle, jonka mukaan oppiminen on monimuotoista. Oppimista tapahtuu monin eri metodein: toiminta, tutkiminen, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset, ihmettely ja ajattelu ovat osa-alueita, jotka yhdistyvät oppimisessa. Toiminnallisten ja monimuotoisten (ks. Liite 2) työtapojen eri muodot, kuten leikit, pelit, liikkuminen ja eri taidemuodot ovat lähtökohtana luovalle ajattelulle ja lisäävät oppimisen iloa. Myönteiset kokemukset ovat merkittäviä oppimisen kannalta – ilon ja luovan toiminnan kautta voidaan innostaa oppimaan ja kehittämään omaa kielen osaamista. On ensiarvoista, että opiskeltavat teemat ovat oppijoille merkityksellisiä ja linkittyvät heidän kokemuksiinsa.

Oppiminen on tavoitteellista toimintaa: opetellessa uusia tietoja ja taitoja oppilaita ohjataan asettamaan tavoitteita omalle oppimiselle, suunnittelemaan työtään sekä arvioimaan kehittymistään ikäkaudelleen ja taitotasolleen sopivalla tavalla. Oppilaita autetaan tunnistamaan omia oppimisstrategioitaan ja kehittämään niitä.

Oppilas on aktiivinen toimija ja oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden oppijoiden ja toimijoiden (muun muassa vertaisryhmän, opettajien, aikuisten, sidosryhmien ja eri yhteisöjen) kanssa. Oppilaita kannustetaan käyttämään suomen kieltä oman taitotasonsa mukaisesti muiden kanssa. Yhdessä oppiessa oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun sekä ongelmanratkaisutaidot kehittyvät.

Oppimisen perusta on aiemmin opitussa ja koetussa, joten kielen sekä muiden tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja vaatii siten ahkeraa ja pitkäjänteistä harjoittelua. Oppilasta tuetaan kytkemään opiskeltava asia omaan aikaisempaan ymmärrykseensä, jotta oppilas voisi syventää käsitystään opiskeltavasta aihealueesta.

4.1 Kielikasvatus, kielitietoinen kouluyhteisö ja monikielisyyden tukeminen

Suomi-koulun kielikasvatuksen perustana on monia erilaisia lähtökohtia. Kielitietoisuuden (ks. Liite 3) ja monikielisyyden kehittämistä tuetaan välittämällä hyväksyvää ilmapiiriä kaikkien oppilaiden tuomille kotikulttuureille. Opettajat osoittavat kiinnostusta ja luottavat oppilaiden kielinopimiskykyyn sekä kielelliseen ja kulttuuriseen monikerroksisuuden tiedostamiseen. Opettajat arvostavat suomalaista kulttuuriperintöä, toisaalta myös oppilaan asuinympäristön kielelliselle ja kulttuuriselle monimuotoisuudelle annetaan tilaa. Suvaitsevaisuus on kaikessa toiminnassa tärkeä elementti. Kulttuurienvälistä ymmärrystä ja kunnioitusta pyritään tukemaan ja kehittämään. Oppilasta rohkaistaan suomen kielen käyttöön kaikissa tilanteissa kielitaidosta riippumatta sekä korostetaan äidinkielen ja muiden kielten arvostamista.

Koulun toiminta tukee monikielisyyttä eri tavoin: eri kieliä käytetään ja tutkitaan, kielitietoisessa kouluyhteisössä jokainen aikuinen on kielellinen malli, oppilaiden erilaiset kielitaidon tasot tunnustetaan, niiden kehittymistä tuetaan ja toimintoja ja havaintoja sanallistetaan suomeksi, jotta oppilaiden sanavarasto kasvaisi.

5 Toimintaympäristö

5.1 Toimintakulttuuri

Toimintakulttuurin tavoitteena on edistää koulun yhteisten arvojen ja tavoitteiden toteutumista oppilaiden oppimisessa, kehittämisessä ja kasvussa sekä koko yhteisön työskentelyssä ja yhteistyössä.

Opetusta annetaan noin kerran viikossa iltapäivällä kahden oppitunnin ajan (yksi oppitunti kestää 45 minuuttia) tai noin joka toinen viikko (viikonloppuna) neljän oppitunnin ajan, joten oppilaat tulevat Suomi-kouluun vapaa-ajallaan. Frankfurtin Suomi-koulu pyrkii siihen, että jokainen oppilas kokee itsensä tervetulleeksi aina, kun hän tulee Suomi-kouluun. Oppilaille taataan turvallinen oppimisilmapiiri, jossa saa olla oma itsensä ja jossa on lupa onnistua ja erehtyä. Opetusryhmissä on omat toimintatapansa ja sääntönsä, joihin sitoudutaan ja joiden mukaan tulee yhteisesti toimia. On tärkeää, että oppilaat viihtyvät koulussa, joten opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kiinnostuksen kohteet ja yhdessä toimiminen.

Opetuksessa kannustetaan jokaista kielitaidosta riippumatta ja jokaisen oppilaan kielitaidosta annetaan palautetta positiiviseen sävyyn. Koulussa arvostetaan suomen kieltä ja kulttuuria, mutta myös kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta tuetaan ja sille annetaan arvoa. Keskiössä ovat yhdessä kokeminen ja tekeminen, eivät niinkään läksyt ja kokeet, sillä Suomi-koulun tarkoitus ei ole olla lisärasite oppilaalle ja huoltajille kiireisessä arjessa.

Frankfurtin Suomi-koulu arvostaa toimintakulttuurissaan yhteisöllisyyttä: se on samanaikaisesti tärkeä arvo, mutta myös kehitettävä asia niin oppilaiden, huoltajien, opettajien kuin johtokunnan kesken. Suomi-kouluyhdistyksen toiminta ja toiminnan jatkuminen on riippuvainen jäsenten yhteisöllisestä panoksesta eli osallistumisesta joulumyyjäisten järjestelyihin. Suomenkielinen yhteisö tukee Suomi-koulun työtä, ja yhdistyksemme tarjoaa omalta osaltaan suomenkieliselle yhteisölle mahdollisuuksia viettää aikaa yhdessä ja pitää yhteyttä keskenään. Oppilaat ja perheet pyritään saamaan mukaan suunnittelemaan opetuksen sisältöjä ja toimintamuotoja avoimessa keskusteluilmapiiirissä.

Suomalaiset juhlaperinteet ovat olleet aina vahvasti esillä Frankfurtin Suomi-koulussa. Tilaisuuksien mukaan toteutetaan yhteisöllisiä juhlatapahtumia, jotka tuovat esiin suomalaisuutta ruoan, laulujen, esitysten ja leikkien myötä. Suomi-koulu järjestää 3–18-vuotiaille oppilaille tapahtumia, jotka liittyvät esimerkiksi kirjallisuuteen, musiikkiin, teatteriin tai urheiluun.

Joustavuus on yksi toimintakulttuurin keskeinen tekijä. Kaikkien Suomi-koulun toimintaan osallistuvien on sopeuduttava jatkuvasti muuttuviin olosuhteisiin. Muutokset voivat koskea oppilasmääriä, erilaisia ikä- ja kielitaitoryhmiä, toimintaedellytyksiä, tilankäyttömahdollisuuksia, yhteisön tukea, taloudellisia varoja sekä opettajien saatavuutta ja heidän taustakoulutustaan. Myös esimerkiksi oppitunnit eivät aina mene suunnitelmien mukaan tai opettajalta vaaditaan tilanteen mukaan ryhmänhallintaan liittyviä keinoja (ks. Liite 4).

5.2 Oppimisympäristö

Frankfurtin Suomi-koulu järjestää opetusta useassa eri toimipisteessä Frankfurtissa ja sen lähialueilla. Opetuspisteiden tilat vaihtelevat seurakuntasalista perhekeskuksiin ja kouluihin. Frankfurtin Suomi-koulun toimipisteiden paikalliset olosuhteet ovat melko hyvät. Eri tilojen paikalliset olosuhteet ovat heterogeeniset ja jokaisessa oppimisympäristössä ovat omanlaisensa mahdollisuudet oppimiselle esimerkiksi tilan (iso sali, pienet ryhmähuoneet, ulkoilutila, liikuntasali ja -välineet, varastotila, keittiö, kirjasto, videotykki ja valkotalu, suomen kieleen ja suomalaisuuteen liittyvät elementit oppimisympäristössä), ajan, muiden käyttäjien, materiaalin ja internet-yhteyden suhteen.

Resurssien tai niiden puutteen kanssa tulee oppia toimimaan ja käyttämään mielikuvitusta mahdollisuuksien ja haasteiden keskellä. Resursseja tulee käyttää monipuolisesti oppilaiden etua ajatellen ja jos ympäristössä on haasteita, niistä tulee keskustella kollegojen kanssa ja ideoida ratkaisuja tai kompromisseja. Uusia tiloja hankkiessa on hyvä kiinnittää huomiota edellä mainittuihin tekijöihin. Opetuspisteet ovat oppimisympäristöltään erilaisia, joten opetussuunnitelmaa ei pystytä tekemään juuri tiettyyn toimipisteeseen sopivaksi, vaan opettajan tulee yhdessä muiden kanssa käyttää olemassa olevat mahdollisuudet ja resurssit hyväksi.

Suomi-koulun toimipisteiden lisäksi oppimisessa ja opetuksessa hyödynnetään muita ympäristöjä. Suomi-koulu järjestää esimerkiksi lastenleirejä ja retkiä sekä kutsuu erilaisia vierailijoita. Koulutilojen ulkopuolella tapahtuva toiminta laajentaa oppimisympäristöä. Oppimisympäristöön kuuluvat myös erilaiset sidosryhmät, kuten seurakunta ja mahdollinen yhteistyökoulu Suomesta.

Oppimisympäristöä voi kehittää yhdessä oppilaiden kanssa yhdistelemällä sitä Suomen kieleen, kulttuuriin ja luontoon. Oppilaat voivat tuoda kouluun omia suomalaisuuteen tai suomen kieleen liittyviä asioita, tavaroita, kuvia tai musiikkia. Suomalaista luontoa ja maisemaa voidaan tuoda esille kuvien, videoiden, karttojen ja draamallisten menetelmien avulla. Opetuksessa voidaan soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa. Suomen kieltä voidaan käyttää ja kuunnella interaktiivisesti sekä hyödyntää kirjastojen, museoiden sekä erilaisten kuva- ja maisemagallerioiden tarjontaa.

Oppimisympäristön valinnassa pyritään kiinnittämään huomiota hyvään työrauhaan ja kiireettömyyden henkeen. Yhdessä sovitut toimintatavat luovat ilmapiiriltään turvallisen, luottamuksellisen ja jokaista kunnioittavan oppimisympäristön. Avoimessa oppimisympäristössä oppilaiden on helpompi ilmaista itseään ja toimia monimuotoisesti.

6 Opetuksen järjestäminen

Frankfurtin Suomi-koulun tavoitteena on toivottaa toiminnan piiriin kaikki suomalaistaustaiset 0–18-vuotiaat lapset ja nuoret. Oppilaalle pyritään löytämään hänen ikäänsä ja kielitaitoaan vastaava ryhmä, jossa opiskelu on motivoivaa. Suomi-koulujen ryhmäkoon vähimmäismäärä on valtionavun määritelmän mukaan kuusi lasta kolmesta eri perheestä.

Suomi-kouluun tullessa lapsella tulee olla ikäänsä vastaava alkavan kielitaidon taso: hän pystyy ymmärtämään normaalitempoista yleiskieltä, hän osaa viestiä suppeasti kaikkein tutuimmissa tilanteissa ja pystyy mahdollisesti nimeämään tuttuja asioita ja esineitä. Hän osaa helppoja ilmauksia, kuten tervehdyksiä. Sanavarasto saa olla vielä suppea ja horjuntaa voi esiintyä tutuissakin sanoissa ja rakenteissa.

Suomi-koulun opetus ei riitä takaamaan suomen kielen oppimista, jos suomi on lapselle täysin uusi kieli. Frankfurtin Suomi-koulu on halukas järjestämään opetusta kaikille ulkosuomalaisille lapsille

olemassa olevien resurssien sekä Opetushallituksen määräämien kehysten puitteissa, mutta ryhmien tulee olla iällisesti ja tasollisesti homogeenisia.

6.1 Opetuksen järjestäjä

Frankfurtin suomalainen kouluyhdistys ry. (Finnischer Schulverein Frankfurt am Main e.V.) on perustettu vuonna 1976 ja se on näin ollen ensimmäinen Saksassa toimiva suomenkielinen kielikoulu. Yhdistyksen jäseniä ovat oppilaiden huoltajat sekä Suomi-koulun opettajat. Yhdistyksellä on myös kunnia- ja kannatusjäseniä. Yhdistys valitsee jäsenistöstään johtokunnan, joka on vastuussa yhdistyksen toiminnasta ja siten myös opetuksen järjestämisestä.

Suomen valtio tukee Suomi-kouluja kaikkialla maailmassa. Frankfurtin Suomi-koulun toiminta rahoitetaan Suomen valtion tuella, yhdistyksen jäsenmaksuilla sekä jokavuotisten joulumyyjäisten tuotolla. Valtionapu kattaa noin kaksi kolmasosaa peruskuluista (valtionapua saa käyttää tilavuokriin, opetusmateriaalihankintoihin ja opettajien kulukorvauksiin), joten ilman omaa varainkeruuta Frankfurtin Suomi-koulu ei pysty ylläpitämään toimintaansa. Yhdistyksellä on pitkä historia ja sen saatossa ovat hyvät, asiaan sitoutuneet johtokunnat pitäneet yhdistyksestä taloudellisesti hyvää huolta ja taanneet siten toiminnan jatkuvuuden.

Yhdistyksellä on useita opetuspisteitä Frankfurtissa ja sen lähialueilla. Kaikkia opetuspisteitä hallinnoi sama yhdistys. Tällainen satelliittimalli vaatii yhdistyksen johtokunnalta tasapuolista ajattelua sekä toimintaa, sillä kaikkien opetuspisteiden erityistarpeet on huomioitava. Tällä hallintomallilla on kuitenkin omat etunsa: yhdellä johtokunnalla pystytään hoitamaan montaa eri opetuspistettä, sen sijaan että jokaisella opetuspisteellä olisi oma hallintoelimensä.

6.2 Opetuksen kohderyhmät

Suomi-koulu jakaa oppilaat tarkoituksenmukaisiin ryhmiin, mihin vaikuttavat oppilaan ikä ja kielitaidon taso. Ryhmänmuodostusta ohjaa opetussuunnitelmasuosituksen ikäryhmäjaottelu, jossa ryhmät jaetaan 3–5-vuotiaisiin, 6–8-vuotiaisiin, 9–12-vuotiaisiin ja 13–18-vuotiaisiin. Ikäryhmien lisäksi opetusta järjestetään myös suomi toisena kielenä -ryhmässä (S2), jossa opiskellaan suomen kielen alkeita (ks. luvun 6 ”Opetuksen järjestäminen” johdantokappaleet). Pyrimme tarjoamaan jokaiselle kielitasollisesti ja iällisesti sopivan ryhmän. Valitettavasti tämä ei aina onnistu toivotussa opetuspisteessä, jolloin huoltajat ohjataan tutustumaan toisen opetuspisteen opetukseen.

Suomi-koulussamme on myös alle 3-vuotiaiden kirppuryhmiä, joiden toiminta on suunnattu pikkulapsille huoltajan kanssa. Näin Suomi-koulun toimintaan voi osallistua vauvasta aikuisuuden kynnykselle asti. Erityisen tärkeänä pidämme nuorten pysymistä opetuksen piirissä. Aktiivisille nuorille (13–18-vuotiaille) oppilaille järjestetään mahdollisuuksien mukaan viikonloppuretkiä ja erilaisia työpajoja. He voivat myös osallistua Suomi-koulujen neuvoston järjestämälle vuosittaiselle pääsiäismatkalle Suomeen.

Frankfurtin Suomi-koulun oppilaiden huoltajilla on yksilöllisiä tavoitteita suomen kielen oppimisen suhteen. Tarpeet voivat lapsikohtaisesti vaihdella niin, että joidenkin tavoitteena on puhutun kielen ja kulttuurin ymmärtäminen, kun taas toisten tavoitteena on keskustelun onnistuminen lomilla serkkujen ja isovanhempien kanssa. Suomeen palaavien oppilaiden tavoitteena on usein se, että he pärjäävät suomenkielisessä peruskoulussa.

Oppilaiden tarpeet ja tavoitteet vaihtelevat ja siihen vaikuttaa myös oppilaan tausta. Yhdistyksemme opetuksen piirissä on kolmannen polven suomalaisia, joiden isovanhempi on muuttanut aikanaan Suomesta ulkomaille ja perustanut perheen Suomen ulkopuolelle. Nämä lapset tuntevat Suomen isovanhemman kotimaana. Omat vanhemmat eivät mahdollisesti ole koskaan asuneet Suomessa. Seuraavaan oppilasryhmään kuuluvilla oppilailla on yleensä toinen vanhemmista suomalainen. Kotona puhutaan usein ympäristön kieltä sekä suomea. Kotikielenä saattaa olla suomen lisäksi jokin muu kuin ympäristön kieli. Nämä lapset ovat vähintään kaksi- ellei monikielisiä. Oppilaisiin kuuluu myös lapsia, joiden vanhemmat ovat tulleet Saksaan töihin Suomesta ja he palaavat myöhemmin takaisin suomalaiseen peruskouluun tai lukioon. Näiden lasten vahvin kieli on usein suomi.

6.3 Opetuksen laajuus ja kesto

Suomi-koulu järjestää ryhmille 76 tuntia opetusta lukuvuoden aikana. Opetusta tarjotaan eri arkipäivinä iltapäivällä kahden oppitunnin verran eri paikkakunnilla (yksi oppitunti kestää 45 minuuttia). Opetusta on tarjolla myös joka toinen viikonloppu, jolloin opetushetket ovat neljän oppitunnin mittaisia.

6.4 Oppilaiden osallisuus

Jokainen oppilas nähdään tärkeänä ja ainutlaatuisena juuri sellaisena kuin hän on. Oppilasta arvostetaan ja häntä kuunnellaan. On tärkeää, että oppilas kokee olevansa osa kouluyhteisöä. Oppilaiden mielipiteitä ja näkemyksiä kysellään ja kuunnellaan suunnitellessa ja toteuttaessa koulun toimintaa. Oppilaita kannustetaan kertomaan omia ideoitaan, toivomuksiaan ja tarpeitaan lukuvuoden aikana. Oppilaiden mielipiteet suuntaavat toiminnan lähemmäksi oppilaiden kokemusmaailmaa ja elämänpiiriä.

6.5 Yhteistyö huoltajien kanssa

Suomi-koulussa huoltajilla on erityinen rooli ja yhteistyö heidän kanssaan on keskeinen osa Suomi-koulua. Opettajien ja huoltajien välinen avoin ja tiivis yhteydenpito edistää molemminpuolista luottamusta, kannustaa yhteiseen toimintaan ja auttaa sekä opettajia että oppilaita koulutyössä. Opettajia kannustetaan ottamaan huoltajia yhä tiiviimmin mukaan Suomi-koulun opetukseen ja toimintaan. Huoltajia voi hyödyntää opetuksessa esimerkiksi eri ammattien asiantuntijavierailijoina.

Suomi-koulun tuntimäärät ovat pienet, joten huoltajat ovat usein se päivittäinen ja pysyvä kontakti suomen kieleen, mikä tuo mahdolliseksi suomen kielen harjoittamisen aidoissa arkitilanteissa ja mikä on merkittävin tekijä oppilaan kielitaidon kehittymisessä. Lapsen kielitaitoa voi tukea kotona monin eri tavoin (ks. Liite 5). Perheiden tausta, suku, tarinat, tavarat ja muistot ovat tärkeitä suomalaisen kieli- ja kulttuuritaidon rakennusaineita – perusta myönteiselle suhteelle suomen kieleen ja kulttuuriin luodaan usein kotona. Vanhempien lisäksi yhteydenpito suomenkielisiin isovanhempiin tai muihin sukulaisiin ja ystäviin edistää oppilaan autenttista suomenkielistä kommunikaatiota. Vähäinenkin yhteisen kielen käyttäminen voi olla valtava ilon ja onnistumisen lähde.

6.6 Yhteistyö sidosryhmien kanssa

Suomi-koulun sidosryhmiä ovat muun muassa samanikäisten oppilaiden ryhmät toisissa opetuspisteissä, toinen Suomi-koulu samasta tai eri maasta, suomalaiset kirjailijat, näyttelijät tai muut vierailijat, oppilaiden tai opettajien henkilökohtaiset kontaktit, suomalainen seurakunta Saksassa, Frankfurtin Suomi-koulun johtokunta, ystäväkoulu Suomessa, Suomi-Seura ry, Suomi-koulun tukiry, Saksan Suomi-koulujen neuvosto ja Opetushallitus. Yhteistyötä tehdään eri sidosryhmien kanssa eri tavoin resurssit huomioon ottaen.

7 Oppilaan tukeminen ja ohjaus

7.1 Opetuksen eriyttäminen

Suomi-koulun oppilailla on monenlaisia ominaisuuksia: kielitaidon taso, oppimis- ja opiskeluvalmiudet, mielenkiinnon kohteet, motivaatio sekä oppimistarpeet voivat olla täysin erilaisia jokaisella yksilöllä. Oppilaiden väliset erot pyritään ottamaan huomioon opetuksessa – esimerkiksi oppilaiden ryhmäjaoissa on tavoitteena jaotella eri-ikäiset ja kielitaidoltaan eritasoiset oppilaat omiksi ryhmikseen. Opetusta eriyttämällä oppilaiden vaihtelevat tarpeet voidaan ottaa huomioon. Eriyttäminen on tärkeää etenkin sellaisissa ryhmissä, joiden jäsenten kielitaitotaso vaihtelee tai jäsenten välillä on suuret ikäerot.

Suomi-koulun opetuksen kokonaisuuden on tarkoitus olla pitkäjänteinen ja yhtenäinen jatkumo, jossa oppilaat voivat edetä joustavasti eri ikä- ja taitotasolta toiselle. Oppilaita ohjataan oppimaan toisiltaan, tukemaan toisiaan ja toimimaan kielenkäytön esimerkkeinä toisilleen. Opettaja toimii vuorovaikutuksellisen oppimisen tukijana, jonka avulla oppija selviytyy myös sellaisista tehtävistä, jotka voisivat olla haastavia tai jopa mahdottomia suorittaa itsenäisesti.

Suomi-koulun opetuksen suunnittelu edellyttää opettajalta joustavuutta ja hyvää oppilaantuntemusta. Oppilaiden opiskelutottumukset, asenteet suomen kieltä kohtaan sekä käsitykset suomen kielen taidon tärkeydestä ja vaikeudesta sekä oppilaiden lähtötaso eri kielitaidon osa-alueiden (kuunteleminen, puhuminen, lukeminen ja kirjoittaminen) osalta on hyvä selvittää – toki oppilaan ikä huomioiden. Näiden perustietojen avulla opettaja voi eriyttää muun muassa opetukseen käytettävää aikaa, oppiaineen syvyyttä tai laajuutta, menetelmiä, työtapoja tai materiaaleja (ks. Liite 6). Sekä hyvin edistyneiden oppilaiden että tukea tarvitsevien oppilaiden on tärkeä saada sopivan haastavia ja oman taitotasonsa mukaisia tehtäviä. On hyvä myös selvittää mahdolliset oppimisvaikeudet, jotta oppilasta voidaan tukea tarpeen mukaan.

Kontaktiopetusta on vain noin kahden oppitunnin verran viikossa, minkä vuoksi on tärkeää, että oppilaat käyttävät sinä aikana mahdollisimman paljon suomen kieltä eri tavoin – oppilaalle ja ryhmälle sopivalla ja mielenkiintoisella tavalla. Mikäli kielitaito on alkavan kehityksen tasolla, saatetaan käyttää myös oppilaan vahvempaa kieltä (useimmiten saksan kieltä) ymmärtämisen tukena.

7.2 Ohjaus

Ohjaaminen on Suomi-koulun näkökulmasta vastavuoroista, jatkuvaa ja määrätietoista toimintaa oppilaan edistymisen ja oppimisen hyväksi. Ohjaukseen osallistuvat kaikki Suomi-koulussa ja sen eri oppimisympäristöissä työskentelevät henkilöt yhteistyössä. Ohjauksen organisointia tukevat koulun toimintakulttuuri ja yhteistyö huoltajien kanssa.

Ohjauksella kehitetään oppilaan opiskeluvalmiuksia ja itseymmärrystä oppijana sekä tarjotaan tietoa opintoihin liittyvissä kysymyksissä. Oppilailla on aktiivinen rooli – heitä opastetaan tarkastelemaan omaa oppimistaan ja osallistumistaan ryhmässä.

7.2.1 Suomeen muuttavien oppilaiden ohjaus

Jotkut suomikoululaisista ovat muuttamassa myöhemmin Suomeen, jolloin heidän tarpeensa tulee ottaa huomioon opetuksessa. Frankfurtin Suomi-koulussa oppilaita ja heidän huoltajiaan ohjataan hyödyntämään esimerkiksi Etäkoulu Kulkuria (Kotiperuskoulu), joka on ulkomailla asuvien suomalaisten ja -nuorten oma maksullinen koulu, jossa voi opiskella etänä äidinkielen ja kirjallisuuden lisäksi kaikkia peruskoulussa opetettavia lukuaineita – tarjolla on 1.-9.-luokan oppimateriaalia. Etäkoulu Kulkuria voivat tuki opiskella kaikki oppilaat riippumatta siitä, onko muuttamassa Suomeen vai ei.

Oppilaita ohjataan myös tutustumaan Suomen koulutusjärjestelmän koulukulttuuriin oppimistavoitteiden lisäksi. Suomi-koulun opettaja voi huoltajien halutessa ottaa yhteyttä oppilaan tulevaan kouluun tai opettajaan Suomessa ja antaa mahdollisuuksien mukaan todistuksen sekä sanallisen arvion oppilaan suomen kielen taidoista.

7.2.2 Ohjaus tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen ja verkko-oppimiseen

Frankfurtin Suomi-koulun opetuksessa pyritään opetuspisteiden internetyhteyksien puitteissa hyödyntämään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaita kannustetaan hyvälaatuisen suomenkielisten verkkosivujen käyttöön ja verkosta löytyvän tiedon kriittiseen tutkimiseen. Oppilaille tarjotaan ja heitä ohjataan käyttämään itsenäisesti tai yhdessä huoltajien kanssa suomenkielisiä oppimisverkkomateriaaleja tai -pelejä (ks. Liite 7). Linkkilista löytyy myös Frankfurtin Suomi-koulun kotisivuilta. On tärkeä pohtia vanhempien oppilaiden kanssa sitä, millä tavoin internetissä ja sosiaalisessa mediassa tulee käyttäytyä (esimerkiksi yhteisen nettietiketin luominen eli käyttäytymissäännöt tietoverkossa) ja millaisia seurauksia ikävillä ja harkitsemattomilla käyttäytymistavoilla voi olla.

7.2.3 Ohjaus elinikäiseen suomen kielen taidon kehittämiseenhyödyntämiseen ja verkko-oppimiseen

Oppilaita ohjataan itsenäiseen suomen kielen taidon kehittämiseen oppilaan ikään ja kielen kehitystasoon sopivalla tavalla. Oppilaita kannustetaan käyttämään suomen kieltä leikin, tehtävien ja keskustelun yhteydessä perheen ja suvun lisäksi myös suomenkielisten ikätovereiden kanssa, sillä

vertaisryhmät ovat usein lapsille ja nuorille merkittäviä. Heitä kannustetaan lukemaan ikätasolle sopivaa kauno- ja tietokirjallisuutta, harjoittelemaan oman tekstin tuottamista, hyödyntämään suomalaisia internetsivustoja ja -yhteisöjä, etsimään internetistä tietoa suomeksi ja osallistumaan retkille, leireille ja matkoille. Positiivisen palautteen antaminen, rohkaiseminen ja mahdollisuuksien näkeminen ovat avainasemassa elinikäisen suomen kielen taidon kehittämisen ohjauksessa.

8 Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen kautta oppilas voi kasvattaa omaa osaamistaan liittyen suomen kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun suomalaiseen kulttuuriin. Sisällöt auttavat saavuttamaan tavoitteet ja niissä hyödynnetään sekä paikallisia mahdollisuuksia että oppilaiden kokemuksia.

8.1 Suomen kieli

8.1.1 Suomen kielen opetuksen yleiset tavoitteet

Oppilasta rohkaistaan kuuntelemaan, kysymään, vastaamaan ja kertomaan. Sana- ja ilmaisuvarastoa kasvatetaan järjestelmällisesti, niin että kieltä pystyy käyttämään elämän eri osa-alueilla. Oppilaiden ajattelu- ja itseilmaisutaitoja kehitetään opetuksen myötä. Opetuksessa tuetaan lukemisen ja kirjoittamisen taidon omaksumista ja tutustutaan ikätasoa ja kielitaidon tasoa vastaavaan kulttuuri- ja kertomusperinteeseen sekä lasten- ja nuortenkirjallisuuteen. Tavoitteena on oppia käyttämään suomen kieltä erilaisissa oppimisympäristöissä ja hankkimaan tietoa suomen kielen avulla. On tärkeää myös oppia tiedostamaan se, mikä merkitys suomen kielellä on, ja luomaan siihen positiivinen suhde.

Opetuksen eräs tavoite on kehittää oppilaan monilukutaitoa, jolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkinnan, tuottamisen ja arvottamisen taitoja. Monilukutaito on laaja-alaisen osaamisen yksi osa, joka tukee oppilasta erilaisten kulttuuristen viestinnän muotojen ja ympäristöjen hahmottamisessa, jäsentämisessä ja ymmärtämisessä sekä oman identiteetin rakentamisessa. Monilukutaidossa laajan tekstikäsityksen perusteella tekstit voivat olla esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, äänellisiä, kuvallisia, kinesteettisiä, painettuja, analogisia tai digitaalisia. Monilukutaitoa opitellessa korostuu vuorovaikutteisuus ja toiminnallisuus eli millä tavoin erilaisissa kielenkäyttötilanteissa tulisi toimia ja mihin kieltä käytetään.

8.1.2 Suomen kielen lähtötason kartoitus

Lähtötason kartoituksella voidaan määrittää oppilaan senhetkinen vaihe kielitaidon kehityksessä sekä yhdessä huoltajien kanssa keskustella uuden oppilaan kielitaidon päämäärästä ja tarpeista kielenkäyttöön. Oppilaan ikä ja kielitaidon taso ovat opetuksen ja arvioinnin lähtökohtana. Niiden avulla tarkennetaan, mitkä ovat oppilaan kielitaidon tavoitteet ja millä tavoin ne voisi saavuttaa. Kielitaitoa tarkastellaan eri näkökulmista: mitä oppilas osaa kielitaidollaan tehdä, miten hän suoriutuu erilaisista kielenkäyttötilanteista, -tehtävistä ja teksteistä.

Oppilaan lähtötason kartoitus ohjaa oppimisen tavoitteita. Kun kehitetään oppilaan toiminnallista kielitaitoa, opetuksen tavoitteiden asettelussa ovat merkittäviä muun muassa seuraavat pohdinnat:

- Mihin oppilas tarvitsee kielitaitoa tällä hetkellä ja tulevaisuudessa?
- Mitkä ovat huoltajien tavoitteet oppilaan kielitaidolle?
- Mitkä ovat oppilaan ikäkaudelle tyypilliset ja merkitykselliset tilanteet, tekstit ja aihepiirit sekä niissä tarvittava sanasto ja rakenteet?
- Miten kielitaidon eri osa-alueita kehitetään tasapuolisesti?
 - puheen (kuullun) ymmärtäminen
 - puhuminen
 - luetun ymmärtäminen
 - kirjoittaminen
 - sanasto ja rakenteet kytkettyinä edellä mainittuihin.

Yksi lähtötason kartoituksen (ks. Liite 8) ja oppilaan edistymisen seuraamisen väline on Suomi-kouluja varten laadittu arviointimateriaali Kielipuntari (<http://www.oph.fi/julkaisut/2011/kielipuntari>). Se perustuu Eurooppalaisen viitekehyksen (EVK 2003) toiminnallisiin taitotasokuvauksiin (A1–C) ja sisältää tehtäviä kaikille kielitaidon osa-alueille. Kielipuntarin osia voi käyttää lähtötason tarkasteluun, jolloin arviointiin kuluu vähemmän aikaa, eikä se kuormita oppilasta liikaa.

Lähtötason kartoitus ohjaa sekä oppilaan oppimistavoitteiden asettamista että oppilaan sijoittamista sopivaan opetusryhmään. Kartoituksen toteuttamistapa voi vaihdella esimerkiksi koulun resurssien ja oppilaiden iän mukaan. Huoltajien sekä mahdollisesti myös oppilaan kanssa kannattaa keskustella – se usein auttaa lähtötason hahmottamisessa. Luku- ja kirjoitustaitoisten oppilaiden kanssa voi hyödyntää myös itsearviointia esimerkiksi Eurooppalaisen kielisalkun (<http://www.edu.fi/kielisalkku>) avulla.

8.1.3 Ikä- ja kielitaitotasojen mukaiset suomen kielen opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Taulukko 1. Kuunteleminen ja puhuminen

	Alkava kielitaito	Kehittyvä kielitaito	Itsenäinen kielitaito
3–5-vuotiaat	Tavoitteet Lasta tuetaan... kysymään ja vastaamaan yksinkertaisiin kysymyksiin ja tervehdyksiin nimeämään erilaisia esineitä ja asioita arkiympäristöstään laulamaan, loruttelemaan ja leikkimään erilaisia suomalaisia lastenlauluja, -loruja ja leikkejä	Tavoitteet Lasta tuetaan... laajentamaan kysymys- ja vastustaitojaan ikätasonsa mukaisesti suomen kielellä harjoittelemaan kohteliaita ilmaisutapoja harjoittelemaan erilaisten esineiden ja asioiden nimeämistä myös arkiympäristöään laajemmin	

	Alkava kielitaito	Kehittyvä kielitaito	Itsenäinen kielitaito
3–5-vuotiaat	Lasta tuetaan... kasvattamaan vähitellen suomen kielen ilmaisuvarantoon tunnistamaan ja kuuntelemaan suomenkielisten sanojen äänteitä ja rytmiä sekä ääntämään suomen sanoja melko ymmärrettävästi ilmaisemaan perustarpeitaan ja toimimaan vuorovaikutuksessa aikuisten ja ikätovereiden kanssa suomen kielellä.	Lasta tuetaan... laajentamaan suomen kielen ilmaisuvarantoon tunnistamaan ja kuuntelemaan suomenkielisten sanojen äänteitä ja rytmiä ääntämään pääpiirteissään suomen kielen äänteet ja tarkentamaan suomen kielen ääntämistään kertomaan omista kokemuksistaan, ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista suomeksi omalle ikätasolleen ominaisella tavalla aikuisen ja ikätovereiden kanssa sekä oppimaan niissä tarvittavaa sanastoa ja fraseologiaa.	
	Keskeiset sisällöt suomenkieliset lastenlaulut ja -lorut suomenkieliset sadut ja tarinat laulu-, liikunta- ja roolileikit leikit erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sana- ja ilmaisuvarannot: tervehtiminen, kiittäminen, anteeksipyyttäminen, perhe, koti, eläimet, vaatteet, ruuat, ruumiinosat luonto ja sää, vuoden- ja vuorokaudenajat, lelut	Keskeiset sisällöt suomenkieliset lastenlaulut ja -lorut suomenkieliset sadut ja tarinat laulu-, liikunta- ja roolileikit leikit erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sana- ja ilmaisuvarannot: perhe, koti, eläimet, vaatteet, ruuat, ruumiinosat luonto ja sää, vuoden- ja vuorokaudenajat, lelut, tunteet	

	Alkava kielitaito	Kehittyvä kielitaito	Itsenäinen kielitaito
6–8-vuotiaat	Tavoitteet Oppilasta tuetaan... kysymään ja vastaamaan yksinkertaisiin, itseään koskeviin kysymyksiin eri tilanteissa kertomaan perustiedot itsestään ilmaisemaan välittömät tarpeensa hahmottamaan kuulemastaan puheesta aihe ymmärtämään yksinkertaisia ohjeita ja viestejä ilmaisemaan, ymmärtääkö hän kuulemaansa pyytämään toistamista nimeämään erilaisia asioita ja esineitä lähiympäristöstään oppimaan suomeksi luvut 1–20 ääntämään sanoja ja lauseita melko ymmärrettävästi.	Tavoitteet Oppilasta tuetaan... ilmaisemaan tunteitaan, tarpeitaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään eri tilanteissa ikätasonsa mukaisesti esittämään kohteliaita pyyntöjä, kieltoja ja käskyjä sekä kysymään ja vastaamaan kysymyksiin osallistumaan itselleen tuttua aihetta käsittelevään keskusteluun vastavuoroisesti kertoen ja kuunnellen hahmottamaan kuulemastaan ohjeesta, viestistä tai kerronnasta keskeinen sisältö ja yksityiskohtia oppimaan suomeksi luvut 1–100 tarkentamaan suomen kielen ääntämistään.	
	Keskeiset sisällöt tervehtimisfraasit helpot kysymykset ja niihin vastaaminen suomenkieliset lastenlaulut ja -lorut suomenkieliset sadut ja tarinat laulu-, liikunta- ja roolileikit sekä pelit	Keskeiset sisällöt erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen suomenkieliset lastenlaulut ja -lorut suomenkieliset sadut ja tarinat laulu-, liikunta- ja roolileikit sekä pelit	

	Alkava kielitaito	Kehittyvä kielitaito	Itsenäinen kielitaito
6–8-vuotiaat	Keskeiset sisällöt erilaiset vuorovaikutustilanteet oppilaiden kiinnostuksen kohteiden ja tarpeiden mukaan sanasto: tervehtiminen, kiittäminen, anteeksipyyttäminen, perhe, koti, eläimet, viikopäivät, kuukaudet, kellonajat, vaatteet, ruuat, ruumiinosat, luonto ja sää, vuoden- ja vuorokaudenajat, lelut, koulun oppiaineiden nimet, luvut	Keskeiset sisällöt erilaiset vuorovaikutustilanteet oppilaiden kiinnostuksen kohteiden ja tarpeiden mukaan sanasto: tervehtiminen, kiittäminen, anteeksipyyttäminen, perhe, koti, eläimet, viikopäivät, kuukaudet, kellonajat, vaatteet, ruuat, ruumiinosat, luonto ja sää, vuoden- ja vuorokaudenajat, lelut, koulun oppiaineiden nimet, luvut	
9–12-vuotiaat	Tavoitteet Oppilasta ohjataan... ilmaisemaan itseään itselleen merkityksellisissä vuorovaikutustilanteissa ääntämään suomen sanoja melko ymmärrettävästi vahvistamaan vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisuväran toaan siten, että hän pystyy osallistumaan keskusteluun itselleen tutuista aihepiireistä vahvistamaan kuuntelemisen taitojaan itselleen tutuissa tilanteissa hahmottamaan kuulemastaan tarinasta aihe ja keskeisiä kohtia.	Tavoitteet Oppilasta ohjataan... ilmaisemaan itseään itselleen merkityksellisissä, monipuolisissa vuorovaikutustilanteissa tarkentamaan suomen kielen ääntämistään vahvistamaan vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisuväran toaan siten, että hän pystyy osallistumaan keskusteluun ikätasolleen ominaisista erilaisista aihepiireistä vahvistamaan kuuntelemisen taitojaan erilaisissa tilanteissa ymmärtämään kuulemastaan tarinasta aiheen ja keskeisen sisällön lisäksi yksityiskohtia.	

	Alkava kielitaito	Kehittyvä kielitaito	Itsenäinen kielitaito
9–12-vuotiaat	Keskeiset sisällöt tervehtimis- ja muut tilannesidonnaiset fraasit helpot kysymykset ja niihin vastaaminen suomenkieliset laulut ja runot suomenkieliset sadut ja tarinat laulu-, liikunta- ja roolileikit sekä pelit draamaharjoitukset erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	Keskeiset sisällöt erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen suomenkieliset laulut ja runot suomenkieliset sadut ja tarinat laulu-, liikunta- ja roolileikit sekä pelit draamaharjoitukset erilaisissa vuorovaikutustilanteissa uutiset, ajankohtaislähettykset	
13–18-vuotiaat	Tavoitteet Oppilasta ohjataan... ilmaisemaan itseään itselleen merkityksellisissä vuorovaikutustilanteissa ääntämään suomen sanoja melko ymmärrettävästi vahvistamaan vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisuväranantaa siten, että hän pystyy osallistumaan keskusteluun itselle tutuista aihepiireistä vahvistamaan kuuntelemisen taitojaan itselle tutuissa tilanteissa hahmottamaan kuulemastaan puheesta tai kertomuksesta aihe ja keskeisiä kohtia.	Tavoitteet Oppilasta ohjataan... ilmaisemaan itseään itselleen merkityksellisissä, monipuolisissa vuorovaikutustilanteissa tarkentamaan suomen kielen ääntämistään vahvistamaan vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisuväranantaa siten, että hän pystyy osallistumaan keskusteluun ikätasolleen ominaisista erilaisista aihepiireistä vahvistamaan kuuntelemisen taitojaan erilaisissa tilanteissa ymmärtämään kuulemastaan kertomuksesta aiheen ja keskeisen sisällön lisäksi yksityiskohtia.	Tavoitteet Oppilasta ohjataan... kehittämään vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisuväranantaa vastaamaan yhteiskunnassa tarvittavia muodollisempia vuorovaikutustarpeita vahvistamaan taitojaan työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa harjoittamaan formaaleiden puhetilanteiden kuuntelemis- ja ymmärtämistaitoja esiintymään puhujana erilaisissa tilanteissa.

	Alkava kielitaito	Kehittyvä kielitaito	Itsenäinen kielitaito
13–18-vuotiaat	Keskeiset sisällöt tervehtimis- ja muut tilannesidonnaiset fraasit helpot kysymykset ja niihin vastaaminen suomenkielinen musiikki suomenkieliset runot ja tarinat suomenkielinen sosiaalinen media draamaharjoitukset erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	Keskeiset sisällöt erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavat monipuoliset kuuntelutaidot ja kuultu oman puheen mallina erilaisiin toimintoihin liittyvät fraasit ja ilmaisut suomenkielinen musiikki suomenkieliset runot, tarinat ja kertomukset suomenkielinen sosiaalinen media draamaharjoitukset erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	Keskeiset sisällöt muodolliset vuorovaikutustilanteet argumentointi ja mielipiteen perustelu, selostaminen, referointi, puheesityksen pitäminen kielen monipuolinen ja vivahteikas käyttö: tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaisut, vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot, toisen puheeseen viittaaminen kriittinen kuuntelu suomenkielinen musiikki suomenkieliset runot, tarinat ja kertomukset suomenkielinen sosiaalinen media draamaharjoitukset erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

Taulukko 2. Lukeminen ja kirjoittaminen

	Alkava kielitaito	Kehittyvä kielitaito	Itsenäinen kielitaito
3–5-vuotiaat	Tavoitteet Lasta rohkaistaan... tutustumaan suomenkielisiin tarinoihin tutustumaan suomalaisesta kulttuurista tuttuihin satu-hahmoihin.	Tavoitteet Lasta rohkaistaan... tutustumaan suomenkielisiin tarinoihin tutustumaan suomalaisesta kulttuurista tuttuihin satu-hahmoihin.	

	Alkava kielitaito	Kehittyvä kielitaito	Itsenäinen kielitaito
3–5-vuotiaat	Keskeiset sisällöt suomenkieliset sadut, tarinat, runot ja lorut suomalaiseen kulttuuriin olennaisesti liittyvät satuhahmot	Keskeiset sisällöt suomenkieliset sadut, tarinat, runot ja lorut suomalaiseen kulttuuriin olennaisesti liittyvät satuhahmot	
6–8-vuotiaat	Tavoitteet Oppilasta ohjataan... oppimaan suomen kielen aakkoset oppimaan suomen kielen äänne-kirjainvastaavuus lukemaan ja kirjoittamaan yksittäisiä sanoja ja lauseita ymmärtämään lyhyitä kirjoitettuja viestejä ymmärtämään yksinkertaisia, lyhyitä tekstejä itselle tutuista aiheista kirjoittamaan viestejä kirjoittamaan yksinkertaisia tekstejä itselle tutuista aiheista havainnoimaan suomen kielen ja ympäristössä puhuttavan kielen kirjoituksessa ilmeneviä eroja kiinnittämään huomiota kirjoitetun kielen piirteisiin, kuten esimerkiksi äänteen pituuteen ja lauseiden muodostamiseen.	Tavoitteet Oppilasta ohjataan... oppimaan suomen kielen aakkoset oppimaan suomen kielen äänne-kirjainvastaavuus ymmärtämään lyhyitä ja yksinkertaisia tekstejä, jotka käsittelevät tuttuja aiheita keskustelemaan luke-mastaan kirjoittamaan itselleen tarpeellisia, erilaisia tekstejä havainnoimaan suomen kielen ja ympäristössä puhuttavan kielen kirjoituksessa ilmeneviä eroja kiinnittämään huomiota kirjoitetun kielen piirteisiin, kuten äänteen pituuteen ja lauseiden muodostamiseen käyttämään omissa teksteissään oikeinkirjoituksen perusasioita.	

	Alkava kielitaito	Kehittyvä kielitaito	Itsenäinen kielitaito
6–8-vuotiaat	Keskeiset sisällöt sanojen ja yksittäisten lauseiden kirjoittaminen viestien kirjoittaminen sukulaisille tai ystäville kirjoitetun suomen kielen piirteisiin tutustuminen lyhyiden viestien lukeminen yksinkertaisten, tutuista aiheista kertovien tekstien lukeminen ja kirjoittaminen	Keskeiset sisällöt erilaisten suomenkielisten tekstien kirjoittaminen ja lukeminen: tarina, helppo asiateksti, sähköpostiviesti, tekstiviesti, chat-viesti, muistilappu kirjoitetun suomen piirteisiin ja oikeinkirjoituksen perusasioihin tutustuminen erilaisista teksteistä keskusteleminen	
9–12-vuotiaat	Tavoitteet Oppilasta ohjataan... oppimaan suomen kielen äänne-kirjainvastaavuus tunnistamaan suomenkielisen tekstin tekstilaji ja käyttämään tietoaan ymmärtämisen tukena lukemaan ja kirjoittamaan itselleen tarpeellisia tekstejä (ohje, viesti, lyhyt kertomus, lyhyt tietoteksti) sekä itsenäisesti että ryhmässä havainnoimaan suomen kielen ja ympäristössä puhuttavan kielen kirjoituksessa ilmeneviä eroja kiinnittämään huomiota kirjoitetun kielen piirteisiin käyttämään omissa teksteissään oikeinkirjoituksen perusasioita päättämään yksinkertaisten tekstien merkityksiä	Tavoitteet Oppilasta ohjataan... tunnistamaan suomenkielisen tekstin tekstilaji ja käyttämään tietoaan ymmärtämisen tukena lukemaan ja kirjoittamaan monimuotoisia, itselleen tarpeellisia tekstejä (ohje, viesti, kertomus, tietoteksti, mainos, uutinen, runo) havainnoimaan suomen kielen ja ympäristössä puhuttavan kielen kirjoituksessa ilmeneviä eroja päättämään erilaisten tekstien merkityksiä ymmärtämään lukemastaan tekstistä keskeisen sisällön lisäksi myös yksityiskohtia ja asioiden välisiä suhteita syventämään taitojaan tuottaa tekstejä sekä itsenäisesti että ryhmässä	

	Alkava kielitaito	Kehittyvä kielitaito	Itsenäinen kielitaito
9–12-vuotiaat	Oppilasta ohjataan... hahmottamaan luke- mastaan tekstistä keskei- nen sisältö silloin, kun hän saa tukea ymmärtämiselle erilaisin tavoin.	Oppilasta ohjataan... syventämään taitojaan soveltaa kirjoituksessaan kirjoitetun kielen ja oikein- kirjoituksen normeja.	
9–12-vuotiaat	Keskeiset sisällöt erilaisten kertovien, kuvaavien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien monipuolinen yhdessä lukeminen ja kirjoittaminen kirjoittamisessa tarvittava kieli: erilaiset fraasit ja ilmaukset, lausetyypit, persoonan ja ajan ilmaisut kerronnassa, vertaaminen kuvailussa, tekstin sidosteisuus kirjoitetun suomen piirteet ja oikeinkirjoituksen perusasiat kirjoitetun suomen kielen vertaaminen muihin oppilaille tuttuihin kieliin sanojen, ilmausten ja tekstien merkitykset suomenkieliset lapsille ja nuorille suunnatut elokuvat, mediatekstit ja kauno- ja tietokirjallisuus	Keskeiset sisällöt erilaisten kertovien, kuvaavien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien monipuolinen lukeminen ja kirjoittaminen virkkeen osien suhteet (lause, lauseke, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena kirjoittamisessa tarvittava kieli: ajan ilmaisut kerronnassa, vertaaminen kuvailussa, tekstin sidosteisuus, epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen sujuva kirjoittaminen kirjoitetun suomen piirteet ja oikeinkirjoituksen perusasiat kirjoitetun suomen kielen vertaaminen muihin oppilaille tuttuihin kieliin sanojen, ilmausten ja tekstien merkitykset suomenkieliset lapsille ja nuorille suunnatut elokuvat, mediatekstit ja kauno- ja tietokirjallisuus	

	Alkava kielitaito	Kehittyvä kielitaito	Itsenäinen kielitaito
9–12-vuotiaat	Keskeiset sisällöt suomalaiset lasten ja nuorten maailmaan liittyvät kansanperinteen lajit, nykyperinne ja Kalevala erilaiset lukemisstrategiat	Keskeiset sisällöt suomalaiset lasten ja nuorten maailmaan liittyvät kansanperinteen lajit, nykyperinne ja Kalevala erilaiset lukemisstrategiat	
13–18-vuotiaat	Tavoitteet Oppilasta ohjataan... tunnistamaan suomenkielisen tekstin tekstilaji ja käyttämään tietoaan luetun ymmärtämisen tukena lukemaan ja kirjoittamaan itselleen tarpeellisia tekstejä (ohje, erilaiset viestit, lyhyt kertomus, lyhyt tietoteksti) sekä itsenäisesti että ryhmässä vertailemaan suomen kielen ja ympäristössä käytetyn kielen kirjoitusasua käyttämään omissa teksteissään oikeinkirjoituksen perusasioita päättämään yksinkertaisten tekstien merkityksiä hahmottamaan lukemastaan tekstistä keskeisen sisältö silloin, kun hän saa tukea ymmärtämiselle erilaisin tavoin.	Tavoitteet Oppilasta ohjataan... tunnistamaan suomenkielisen tekstin tekstilaji ja käyttämään tietoaan luetun ymmärtämisen tukena lukemaan ja kirjoittamaan monimuotoisia, itselleen tarpeellisia tekstejä (ohje, erilaiset viestit, kertomus, tietoteksti, mainos, uutinen, runo) syventämään edelleen tietoaan kirjoitetun suomen kielen piirteistä ja oikeinkirjoituksen perusasioista päättämään erilaisten tekstien merkityksiä ymmärtämään lukemastaan tekstistä keskeisen sisällön lisäksi myös yksityiskohtia ja asioiden välisiä suhteita syventämään taitojaan tuottaa tekstejä sekä itsenäisesti että ryhmässä.	Tavoitteet Oppilasta ohjataan... hyödyntämään tekstilajitietouttaan tekstien kriittisessä tulkinnassa syventämään ja monipuolistamaan luetun ymmärtämisen taitojaan tuottamaan monipuolisesti erilaisia asiatekstejä ja fiktiivisiä tekstejä vahvistamaan taitojaan suunnitella, tuottaa ja muokata erilaisia tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä hallitsemaan kirjoitetun kielen normit.

	Alkava kielitaito	Kehittyvä kielitaito	Itsenäinen kielitaito
13–18-vuotiaat	Keskeiset sisällöt erilaisten epämuodollisten ja muodollisten tekstien lukeminen ja kirjoittaminen tuetusti yhdessä ja yksin: vuorovaikutteiset kertovat, kuvaavat, kantaa ottavat ja ohjaavat tekstit kirjoittamisessa tarvittava kieli: erilaiset fraasit ja ilmaukset, lausetyypit, persoonan ja ajan ilmaisut kerronnassa, vertaaminen kuvailussa, tekstin sidosteisuus kirjoitetun suomen kielen säännönmukaisuudet ja oikeinkirjoitus oppilaiden tarpeiden mukaisesti kirjoitetun suomen kielen vertaaminen muihin oppilaille tuttuihin kieliin sanojen, ilmausten ja tekstien merkitykset suomenkielinen nuorille suunnattu kauno- ja tietokirjallisuus, elokuvat ja mediatekstit (myös sosiaalisen median tekstit) suomalainen kansanperinne, nykyperinne ja Kalevala erilaiset lukemisstrategiat nettietiketti	Keskeiset sisällöt erilaisten epämuodollisten ja muodollisten tekstien monipuolinen lukeminen ja kirjoittaminen: vuorovaikutteiset kertovat, kuvaavat, kantaa ottavat, ohjaavat ja pohtivat tekstit eri tyyllilajit ja rekisterit erilaisten tietolähteiden käyttö virkkeen osien suhteet (lause, lauseke, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena kirjoittamisessa tarvittava kieli: johdonmukainen ajan ja persoonan ilmaisu kerronnassa, vertaaminen kuvailussa, tekstin sidosteisuus, epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaminen sujuva ja tarkka kirjoittaminen kirjoitetun suomen kielen säännönmukaisuudet ja oikeinkirjoitus oppilaiden tarpeiden mukaisesti kirjoitetun suomen kielen vertaaminen muihin oppilaille tuttuihin kieliin	Keskeiset sisällöt opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolinen lukeminen ja niissä vaikuttavien arvojen, ideologioiden ja vaikutuskeinojen analysointi suomalaisen kirjallisuuden keskeisimmät tekstit monimuotoinen tekstien tuottaminen eri tekstilajeista eri tyyllilajit ja rekisterit erilaisten tietolähteiden käyttö eri tiedonalojen kielen lukeminen ja kirjoittaminen sujuva, tarkka ja monipuolinen kirjoittaminen kirjoitetun suomen kielen säännönmukaisuudet ja oikeinkirjoitus nettietiketti

	Alkava kielitaito	Kehittyvä kielitaito	Itsenäinen kielitaito
13–18-vuotiaat		Keskeiset sisällöt sanojen, ilmausten ja tekstien merkitykset suomalaisen kirjallisuuden keskeisimmät tekstit suomenkielinen nuorille suunnattu kauno- ja tietokirjallisuus, elokuvat ja mediatekstit (myös sosiaalisen median tekstit) suomalainen kansanperinne, nykyperinne ja Kalevala erilaiset lukemisstrategiat nettietiketti	

8.2 Kirjallisuus

8.2.1 Kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet

Suomi-koulun rooli on tukea kodin tehtävää kirjallisuuden tuntemuksen lisäämisessä. Koulun tehtävänä on esitellä oppilaille suomalaista kirjallisuutta ja innostaa sen lukemiseen. Kirjallisuuteen tutustuminen, lukemaan innostaminen ja oppilaiden kirjallisuuden tulkinnan tukeminen on arvokasta, koska kirjallisuuden rooli on keskeinen sekä oppilaan identiteetin että ajattelun kehittymisen kannalta. Se tukee myös kielitaidon kehittymistä. Frankfurtin Suomi-koululla on oma monipuolinen kirjasto, joka tukee kirjallisuuden opetuksen tavoitteita.

Tämä opetussuunnitelma perustuu laajaan kirjallisuuskäsitykseen. Kirjallisuudella tarkoitetaan erilaisia tekstejä ja niihin mahdollisesti liittyviä kuvia, elokuvia tai televisio-ohjelmia, ääniä (lasten- ja nuortenlyriikkaa: lastenlorut ja -runot, laululyriikkaa: Suomi-pop tai -rock), värejä ja linkkejä. Perinteisten kuvakirjojen, sarjakuvien ja kirjojen rinnalle ovat tulleet nettisarjakuvat, netistä luettavat e-kirjat, äänikirjat, -sadut ja -tarinat sekä tarinalliset nettipelit ja fanifiktio.

Lukuinnostuksen synnyttämiseksi ja tukemiseksi on hyödyllistä tutustua myös suomalaisiin kirjailijoihin. Nykyisin se on helpompaa myös ulkomailta käsin, sillä he saattavat olla monipuolisesti esillä sekä sosiaalisessa mediassa (Twitter, Facebook ja YouTube) että omilla internetsivuillaan. Opetuksessa voidaan seurata kirjailijahaastatteluja tai kirjailijan osallistumista televisio-ohjelmaan ja keskustella niistä.

8.2.2 Ikä- ja kielitaitotasojen mukaiset kirjallisuuden opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Taulukko 3. Kirjallisuus

	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
3–5-vuotiaat	Lasta ohjataan... tutkimaan ikätasolle sopivaa lastenkirjallisuutta leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin.	lastenlaulut ja -lorut laulu-, liikunta- ja roolileikit draamaleikit erilaisissa vuorovaikutustilanteissa satujen ja tarinoiden lukeminen ja niistä keskusteleminen lasten kanssa saduttaminen kuvalukutaidon kehittäminen
6–8-vuotiaat	Oppilasta ohjataan... tutustumaan ikätasolleen sopivaan kirjallisuuteen tutustumaan selkokielifiseen kirjallisuuteen lukemaan suomea myös ääneen kehittämään monilukutaitoaan ohjaamalla tuottamaan ja lukemaan suomea eri viestintävälinein tutkimaan ikätasolle sopivaa lastenkirjallisuutta leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin.	lastenlaulut ja -lorut sadut ja tarinat laulu-, liikunta- ja roolileikit draamaleikit erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ääneen lukeminen kirjallisuus eri viestintävälineissä tarvittaessa selkokielistä kirjallisuutta saduttaminen kuvalukutaidon kehittäminen lukupiirit
9–12-vuotiaat	Oppilasta ohjataan... tutustumaan ikätasolleen sopivaan kirjallisuuteen tutustumaan selkokielifiseen kirjallisuuteen	laulut ja runot sadut ja tarinat laulu-, liikunta- ja roolileikit draamaleikit erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
9–12-vuotiaat	kehittämään monilukutaitoaan tuottamalla ja lukemalla suomea eri viestintävälinein lukemaan suomeksi myös nuorille suunnattuja kokonaisteoksia.	videointi, valokuvaus, kirjallisuusblogien lukeminen ja kirjoittaminen, kirjallisuusaiheinen tviittaaminen (tai muu sosiaalinen media) ja fanifiktio lapsille ja nuorille suunnattu kauno- ja tietokirjallisuus, elokuvat ja mediatekstit ikätason mukaan tarvittaessa selkokielistä kirjallisuutta kansanperinteen lajeja, nykyperinnettä ja Kalevalaa lukupiirit
13–18-vuotiaat	Oppilasta ohjataan... avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustumaan suomalaisen kirjallisuuden historiaan ja erityisesti monimuotoiseen suomalaiseen nykykirjallisuuteen kehittämään monilukutaitoaan tuottamalla ja lukemalla suomea eri viestintävälinein näkemään kirjallisuuden ja elokuvan merkitys monikielisen nuoren identiteetin rakentamisen keinona.	runot, lyhytproosa, novellit musiikki, jossa suomenkieliset sanat scifi- ja fantasiakirjallisuus, dekkarit suomalaisen nykykirjallisuuden ja klassikkojen keskeisimmät tekstit suomalaisten perinteisten vähemmistöjen kirjallisuus maahanmuuttajuuteen liittyvä kirjallisuus, oman identiteetin etsiminen videointi, valokuvaus, kirjallisuusblogien lukeminen ja kirjoittaminen, kirjallisuusaiheinen tviittaaminen (tai muu sosiaalinen media) ja fanifiktio draamaharjoitukset kriittinen ja analysoiva lukeminen nykykirjallisuuden erilaisia piirteitä suomenkieliset nuorille suunnatut elokuvat ja mediatekstit kansanperinteen lajeja, nykyperinnettä ja Kalevalaa lukupiirit

8.3 Oppimiskokonaisuudet

Opetusta eheytetään oppimiskokonaisuuksilla, jolloin erilaiset aihealueet tukevat kielen kehittymistä ja monipuolistumista. Opetuksen eheyttäminen tarkoittaa pedagogista lähestymistapaa, jossa yhdistellään eri tiedonalojen taitoja ja tietoja toisiinsa. Eheyttävässä opetuksessa sisällöstä muokataan kokonaisuuksia, jotka liittyvät oppilaan elämään ja joissa oppimista voivat ohjata oppilaan omat kiinnostuksen kohteet ja kysymykset. Oppilaan osallisuutta vahvistetaan tarjoamalla hänelle mahdollisuuksia olla mukana suunnittelemassa opetusta.

Eheyttämisen tavoite on edistää ymmärrystä opiskeltavien asioiden välisistä suhteista ja riippuvuuksista. Se auttaa yhdistämään suomen kielen oppimisen muun muassa kirjallisuuden ja oppimiskokonaisuuksien oppimiseen sekä muuhun Suomi-koulun toimintaan.

8.3.1 Oppimiskokonaisuuksien opetuksen

yleiset tavoitteet

Tämän osion tavoite on antaa välineitä Suomi-koulun opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Oppimiskokonaisuudet on koottu eri tiedonalojen aihepiireistä ja niiden tarkoituksena on auttaa oppilaita hahmottamaan omaa elämäänsä, yhteisöään sekä laajemmin suomalaista elämänpiiriä suomen kielellä. Oppimiskokonaisuuksilla pyritään tukemaan kielitaidon harjaannuttamista ja uusien termien oppimista sekä ajattelun taitojen syventämistä. Oppimiskokonaisuudet laajenevat ja syvenevät kielitaidon karttumisen ja iän mukaisesti. Sisältöjä (oppimiskokonaisuudet, suomen kieli ja kirjallisuus) yhdistellään opetuksessa oppilaille sopivimmalla tavalla. Oppimiskokonaisuudet voivat olla esimerkiksi lyhyemmän tai pidemmän ajan jatkuvia aihealueita. Suunnitteluun on hyvä ottaa mukaan sekä oppilaita että muita Suomi-kouluyhteisön jäseniä. Kokonaisuuksien toteuttamisessa pyritään käyttämään monimuotoisia työtapoja ja -menetelmiä (ks. Liite 2).

8.3.2 Ikä- ja kielitaitotasojen mukaiset oppimiskokonaisuuksien opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Suomi-koulujen opetussuunnitelmasuosituksista löytyvät kätevät, valmiit taulukot seuraavan linkin takaa sivuilta 51–63: http://www.oph.fi/download/168172_Suomi-koulujen_opetussuunnitelmasuositus_2015.pdf.

9 Oppimisen arviointi ja todistukset

9.1 Oppimisen arviointi ja palautteen antaminen

Rohkaiseva ja kannustava palaute ja ohjaus oppitunnin aikana tukevat oppilaan myönteisen minäkuvan kehittymistä, koska oppilas asettaa tavoitteitaan suhteessa itsetuntoonsa ja minäkuvaansa. Samalla arviointi tukee kielitaidon kehittymistä ja myönteisen kieli-identiteetin syntymistä.

Arviointi on pääosin sanallista, ja siinä kuvataan oppilaan edistymistä suhteessa hänen omaan lähtötasoonsa. Arvioinnin kohteita ovat:

- suomen kieli,
- kirjallisuus ja
- oppimiskokonaisuudet.

Frankfurtin Suomi-koulussa on tärkeää arvioinnin monipuolisuus (ks. Liite 9). Keskeinen merkitys oppimisen arvioinnissa on opettajan antamalla jatkuvalla ja ohjaavalla palautteella oppimistilanteissa. Opettajan kannustavan palautteen lisäksi muita hyödyllisiä arviointitapoja ovat itsearviointi, vertaisarviointi ja lähtötasoarviointi. Lukukauden päätteeksi oppilaille annetaan kirjallinen todistus.

Vuorovaikutuksen keskiössä ovat todenmukaisen palautteen saaminen ja antaminen. Vuorovaikutus on oppimista tukevaa, välittävää sekä avointa ja rohkaisevaa sekä yksilö- että ryhmätilanteissa. Suomi-koulumme arvioinnin keskeisiä piirteitä ovat:

- rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
- arvioinnin monipuolisuus
- arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun toiminnan suunnittelussa.

Arvioinnin kohteena on aina oppilaan oppiminen ja sen tehtävänä on ohjata sekä tukea opiskelua ja itsearviointia. Arviointi tukee oppimista, kun

- arviointitavat ja -sisällöt ovat linjassa opetuksen kanssa
- opettajan antama palaute ohjaa oppilaita liittämään uudet opittavat asiat aikaisemmin opittuun
- oppilaat voivat osoittaa osaamistaan monipuolisesti ja kielitaitonsa mukaan
- oppilaat saavat välitöntä, merkityksellistä, ohjaavaa ja kannustavaa palautetta ja kokevat arvioinnin auttavan oppimistaan
- opettajat ovat sitoutuneet arviointiin ja palautteen antamiseen.

9.2 Todistukset

Frankfurtin Suomi-koulussa jaetaan keväällä suomenkielinen kirjallinen todistus (ks. Liite 10) jokaiselle oppilaalle, jonka perhe on yhdistyksen jäsen. Todistukseen sisältyy kuvaus opetuksesta, johon oppilas on osallistunut, oppilaan opiskelema tuntimäärä sekä opettajan kannustava kirjallinen palaute lukuvuodesta. Oppilaille annetaan mahdollisuus korvaavien tehtävien suorittamiseen, jos he ovat joutuneet olemaan poissa Suomi-koulun opetuksesta. Todistus on ainoastaan tiedoksi oppilaalle ja huoltajille, sillä ei ole muuta tarkoitusta tai vaikutusta, paitsi jos on kyseessä Suomeen muuttava oppilas.

Todistuksen lisäksi kouluikäiset oppilaat saavat päiväkoulunsa mahdollista todistusmerkintää varten saksankielisen sertifikaatin, mikäli ovat osallistuneet säännöllisesti Suomi-koulun opetukseen (72 oppituntia lukuvuodessa). Joissakin saksalaisissa kouluissa kouluikäisillä lapsilla on mahdollisuus saada päiväkoulunsa todistukseen merkintä osallistumisesta oman äidinkielen opetukseen Suomi-koulussa. Kaikki saksalaiset päiväkoulut eivät kuitenkaan sisällytä em. todistusmerkintää omaan todistuksiinsa. Päätöksen tekee päiväkoulun rehtori, eikä yhdistyksemme voi vaikuttaa päätökseen.

Lähteet

Alakoulun aarreaitan verkkosivu. (2018). Viitattu: 20.4.2018. Saatavilla: <https://www.alakoulunaarreaitta.fi/opehuone/linkkiparkki>

Erkinpalo, A., Mäkelä, A. & Viljakainen, N. (2017). Berliinin suomalaisen kielikoulun opetussuunnitelma. Saatavilla: <http://www.suomi-koulu.de/wp-content/uploads/2014/05/Berliinin-suomalainen-kielikoulu-OPS-201711.pdf>

Etäkoulu Kulkurin verkkosivu. (2018). Viitattu: 16.3.2018. Saatavilla: <http://kulkurikoulu.fi/>

Frankfurtin Suomi-koulun opettajien opetussuunnitelmakyselyn vastaukset. (2018)

Korpela, H. (toim.) (2016). Ovi auki oppimiseen! Tukimateriaalia Suomi-koulun opetussuunnitelmasuosituksen käyttöön. Saatavilla: http://www.oph.fi/download/175208_MUUTOKSET_tukimateriaali_VALMIS_10.3.2016_taittoon.pdf

Suomi-koulujen opetussuunnitelmasuositus 2015. (2015). Helsinki: Opetushallitus. Saatavilla: http://www.oph.fi/julkaisut/2015/suomi-koulujen_opetussuunnitelmasuositus_2015

Suomi-koulujen tuki ry:n verkkosivu. (2018). Viitattu: 7.2.2018. Saatavilla: <http://www.suomikoulut.fi/uusi/>

Liitteen 4 lähteet:

Granlund, K. Työrauhaa positiivisin ryhmänhallinnan keinoin. Saatavilla: <https://www.avi.fi/documents/10191/7815942/Ty%C3%B6rauhaa+positiivisin+ryhm%C3%A4nhallinnan+keinoin/74f2e81b-8318-4854-80ea-e5d49375997a>

Portaankorva-Koivisto, P. & Tuohilampi, L. (2013.) Opettajaopinnot: hienot mutta hyödyttömät? Kirjoitus Peruskoulupesula -blogissa 20.9.2013. Viitattu 25.6.2018. Saatavilla: <http://www.peruskoulupesula.fi/2013/09/opettajaopinnot-hienot-mutta-hyodyttomat.html>

Rakenna oppiva ryhmä. Kirjavinkki Sivistyksen sivuraiteilla -internetsivuilla. Viitattu 24.6.2018. Saatavilla: <https://sivistyksensivuraiteilla.wordpress.com/contact/rakenna-oppiva-ryhma/>

Ryhmänhallinta. Eväitä ohjaamiseen Nuori Suomi ry:n Suunnittelen liikuntaa -internetsivuilla. Viitattu: 26.6.2018. Saatavilla: http://www.suunnittelenliikuntaa.fi/NuoriSuomi/Evaita_ohjaamiseen/nuorisuomi/Ohjaaja/Ryhm%C3%A4nhallinta.htm

Tuen suunnittelu ja toteutus. Ohjeita LukiMatin internetsivuilla. Viitattu: 24.6.2018. Saatavilla: <http://www.lukimat.fi/matematiikka/tietopalvelu/tukitoimet/oppimisen-tuen-toteutus/tuen-suunnittelu-ja-toteutus>

Värtö, A. (2014.) Viisaat päät yhteen vai joukossa tyhmyys tiivistyy? Kirjoitus Peruskoulupesula -blogissa 23.1.2014. Viitattu: 25.6.2018. Saatavilla: <http://www.peruskoulupesula.fi/2014/01/viisaat-paat-yhteen-vai-joukossa.html>

Liitteet

Liite 1: Suunnitteluapua (Lukuvuoden runko ja tuntien suunnittelu)

Kun lähdet suunnittelemaan Suomi-kouluryhmäsi lukuvuotta, on hyvä edetä „suuresta kuvasta” yksityiskohtiin. Tee ensin väljempi vuosirunko koko lukukaudelle, jonka jälkeen on helpompi hahmottaa kokonaiskuva ja suunnitella sen mukaan kuukausia tai viikkoja tarkemmin.

Lukuvuoden runko 2018–2019 – neljän oppitunnin ryhmille (malli)

Ajankohta	Sisältö	Toimintatavat	Teema/kielitieto
Elokuu	LUKUKILPAILU 18.8.–29.9.2018		
18.8.	esittelen itseni (suullinen) kesälomakuulumisia (kirjallinen, esim. postikortti tai kirje omalta kesälomalta)	tutustumisleikkejä: (leikkikirja x s. 35)	Tervetuloa Suomi-kouluun! alkukartoitus
Syyskuu	LUKUKILPAILU 18.8.–29.9.2018		
1.9.			
15.9.	kerrotaan luetusta kirjasta kirjallisesti ->tarinan juoni kirja-arvosteluun ohjeet, opeopas		
Lokakuu	SYYSLOMA 29.9.–14.10.2018	SYYSLOMA	syksy-sanasto
20.10.	kirjaesittelyt (ope esittelee malliksi)		A.Kivi
	SYYSLOMA 29.9.–14.10.2018		

Ajankohta	Sisältö	Toimintatavat	Teema/kielitieto
20.10.	kirjaesittelyt (ope esittelee malliksi)		A.Kivi
	SYYSLOMA 29.9.–14.10.2018		
Marraskuu	MYYJÄISTALKOOT!	TOMBOLA NUMEROINTI!	sanan taivutus: pöytä ->pöydälle...
3.11.	Oma tarina	tavutus-viesti: 1-4-tavuiset Mihin?-leikki (sanan taivutus)	sanan taivutus: pöytä ->pöydälle...
17.11.			vokaalin kesto
Joulukuu	JOULUMYYJÄISET 1.12.2018		
8.12.	esityksien harjoittelua: Joulutarina, s. 102	joulu-sanasto	komparatiivi
15.12.	JOULUJUHLA		JOULUJUHLA

Tammikuu			
19.1.		sanaluokka-peli sanaluokka-viesti	talvisanasto sanaluokat
Helmikuu		KIRJAESITTELY: luova	PROJEKTI
2.2.	kuullun ymmärtäminen: tarina ystäväyydestä ja sisältökysymyksiä, opeopas, liite 15	yhdyssana-pallopeli, runomaatti ryhmätyönä	ystävänäpäivä Runeberg yhdyssanat
16.2.			Kalevala, laskiainen, yhdyssanat
Maaliskuu			
9.3.			komparatiivi
23.3.			vokaalin kesto, diftongi
30.3.			
Huhtikuu	PÄÄSIÄISLOMA	14.4.–29.4.2019	kevät-sanasto
6.4.	pääsiäispuuha	leikkejä, askartelu	pääsiäis-sanasto
Toukokuu	todistustekstit kontaktiopettajalle		kesä-sanasto
4.5.	runot	kortti (idea pinteressissä)	äitienpäivä
18.5.	lukuvuoden kertaus	lukuvuoden kertaus	
Kesäkuu			
15.6.	KESÄJUHLA	todistusten jako, lasten esityksiä, yhteislauluja, nyyttarit	KESÄJUHLA

Lukuvuoden runko 2018–2019 – kahden oppitunnin ryhmille (malli)

Ajankohta	Sisältö	Toimintatavat	Teema/kielitieto
Elokuu	LUKUKILPAILU 18.8.-29.9.2018		
16.8..	esittelen itseni (suullinen) kesälomakuulumisia (kirjallinen, esim. postikortti tai kirje omalta kesälomalta)	tutustumisleikki: leikkikirja	Tervetuloa Suomeen!
23.8.			alkukartoitus
30.8.			
Syyskuu	LUKUKILPAILU 18.8.-29.9.2018		KIRJAPROJEKTI
6.9.	kerrotaan luetusta kirjasta -> tarinan juoni		
13.9.	kirja-arvosteluun ohjeet, opeopas		
20.9.			
27.9.			kirjaesittelyt
Lokakuu	SYYSLOMA 29.9 - 14.10.2018	SYYSLOMA	syksysanasto
18.10.			
25.10.			A.Kivi

Ajankohta	Sisältö	Toimintatavat	Teema/kielitieto
Marraskuu	MYYJÄISTALKOOT!	TOMBOLA NUMEROINTI!	
1.11.	Oma tarina, ohje: opeopas	Mihin?-leikki (sanantaivutus)	geminaatta
15.1.			komparatiivi
22.11.			
29.11..		jouluaskartelu	joulusanasto
Joulukuu.	JOULUMYYJÄISET 1.12.2018		
6.12.	Suomen itsenäisyyspäivä		itsenäisyyspäivä
13.12.	JOULUJUHLA		

Ajankohta	Sisältö	Toimintatavat	Teema/kielitieto
Tammikuu			talvisanasto
17.1.		sanaluokkapeli	sanaluokat
24.1.		sanaluokkaviesti	sanaluokat
31.1.			
Helmikuu.			PROJEKTI
7.2.	Kuullun ymmärtäminen: Tarina ystäväydestä ja sisältökysymyksiä, opeopas	yhdyssanapallopele, runomaatti ryhmätyönä	Runeberg yhdyssanat
14.2.			ystävänäpäivä yhdyssanat
21.2.			Kalevala
27.2.			laskiainen
Maaliskuu			
7.3.			komparatiivi
14.3.	sijaistarve		
21.3.			vokaalin kesto
28.3.			diftongi
Huhtikuu	PÄÄSIÄISLOMA	14.4.-29.4.2019	kevätisanasto
4.4.			
11.4.	pääsiäispuuha	leikkejä, askartelu	pääsiäissanasto
Toukokuu	todistustekstit kontaktiopettajalle		
2.5.			vappu
9.5.	runot	kortti (idea pinteressissä)	äitienpäivä
16.5.			
23.5.	lukuvuoden kertaus	lukuvuoden kertaus	
25.-26.5.	LEIRI	LEIRI	
Kesäkuu			
6.6.		taideprojekti	
13.6.	KESÄJUHLA	todistusten jako, yhteislauluja, lasten esityksiä, näyttarit	KESÄJUHLA

Oppitunteja suunniteltaessa on hyvä ottaa huomioon muutamia kysymyksiä:

- Mikä on tunnin päätavoite opetussuunnitelmasta johdettuna? Entä muut tavoitteet, kuten tiedolliset, taidolliset tai sosiaaliset?
- Mitä asioita tunnilla käsitellään?
- Millä tavoin asioita käsitellään?
- Mitä muuta tulee huomioida tunnilla?

Tuntien suunnittelun apuna voi käyttää seuraavia tuntisuunnitelmataulukkoja.

Aika -	Tavoite -	Sisältö -	Opetusmenetelmät ja toimintatavat -	Muuta huomioitavaa
milloin?	miksi tehdään?	mitä tehdään?	miten tehdään ja missä?	mitä tarvitaan? (välineet, integrointi, eriyttäminen, arviointi)

Suomi-koulun oppitunnin kulku – neljä oppituntia (malli)

Aika	Kouluikäiset	Alle kouluikäiset
10.00 - 10.15	Alkupiiri (15 min.)	Alkupiiri (15 min.)
	• kuulumiset • päiväkirja/kalenteri • vitsi/loru/alkulaulu • keskustelutehtävä/lämmittelyleikki	• kuulumiset • kalenteri • loru/alkulaulu • lämmittelyleikki
10.15 - 10.30	Päivän teeman esittely (15 min.)	Päivän teeman esittely (15 min.)
	• tutustuminen uuteen asiaan • yhteinen, havainnollistava harjoitus • tehtävään ohjeistus	
10.30 - 11.15	Työskentely (45 min.)	Työskentely (45 min.)
	• tekstitaito/lukeminen • kirjallisia tehtäviä • kuullun ymmärtämistehtäviä • yksilö-/pari-/ryhmätehtäviä	
11.15 - 11.30	Evästauko (15 min.)	Evästauko (15 min.)
	• vapaamuotoista kanssakäymistä muiden ryhmäläisten kanssa • ryhmän sosiaalisten kontaktien vahvistaminen	
11.30 - 12.00	Toiminnallinen (30 min.)	Musiikki/kuvataiteet/luova ilmaisu (30 min.)
	• toiminnallisia kielitiedon tehtäviä (esim. yhdyssanoja pallopelinä, tavuhyppelyä) • ilmaisutaitoa, sanataidetta • oppimisleikkejä • esitelmää/ryhmätyö • ryhmäleikkejä	
12.00 - 12.15	Tauko (15 min.)	Tauko (15 min.)
	• ks. yllä	• ks. yllä
12.15 - 13.00	Musiikki/ilmaisutaito/kuvataiteet/media-taito (15+30 min/45 min.)	Toiminnallinen (45 min.)
	• tarinatuokio • kielenoppimista luovan tekemisen välityksellä	• kielenoppimista luovan tekemisen välityksellä • ulko-/sisäleikkejä • loppulaulu/-loru

Suomi-koulun oppitunnin kulku – kaksi oppituntia (malli)

Aika	Kouluikäiset	Alle kouluikäiset
16.00 - 16.20	Alkupiiri (20 min.) + päivän teeman esittely	Alkupiiri (20 min.) + päivän teeman esittely
	• kuulumiset • päiväkirja/kalenteri • vitsi/loru/alkulaulu • keskustelutehtävä/lämmittelyleikki • tutustuminen uuteen asiaan • yhteinen, havainnollistava harjoitus • tehtävään ohjeistus	• kuulumiset • kalenteri • loru/alkulaulu • lämmittelyleikki • tutustuminen uuteen/vanhan kertaus • yhteinen, havainnollistava leikki • kuvahavainnointi
16.20 - 16.50	Työskentely/ toiminnallinen (30 min.)	Työskentely/ toiminnallinen (30 min.)
	• tekstitaito/lukeminen • kirjallisia tehtäviä • kuullun ymmärtämistehtäviä • yksilö-/pari-/ryhmätehtäviä • toiminnallisia kielitiedon tehtäviä (esim. yhdyssanoja pallopelinä, tavuhyppelyä) • ilmaisutaitoa, sanataidetta	• ikäryhmä-/teematyöskentely • yksilö-/ryhmätehtäviä • (rooli)leikkejä, pelejä • kuvien kautta kielenoppimista • sanataidetta
16.50 - 17.00	Evästäuko/ satutuokio (10 min.)	Evästäuko/ satutuokio (10 min.)
	• vapaamuotoista kanssakäymistä muiden ryhmäläisten kanssa • ryhmän sosiaalisten kontaktien vahvistaminen	• satutuokio • ryhmän sosiaalisten kontaktien vahvistaminen
17.00 - 17.30	Musiikki/ilmaisu-/kuvataide/mediataito (30 min.)	Musiikki/kuvataiteet/luova ilmaisu (30 min.)
	• tarinatuokio • kielenoppimista luovan tekemisen välityksellä • oppimispelejä • ryhmäleikkejä	• kielenoppimista luovan tekemisen ja musiikin välityksellä • ulko-/sisäleikkejä • teemaan liittyvä askartelu • loppulaulu/-loru

Liite 2: Monimuotoiset työtavat

Oppilaat oppivat eri keinoin, joten monimuotoisia työtapoja on hyvä käyttää oppimisen tukena. Esi-merkiksi toiminnallisuuden, kokemuksellisuuden ja leikillisyyden kautta voi elävöittää oppitunteja. Vaikka tunneilla saatetaan käyttää oppikirjoja kouluikäisten kanssa, on hyvä muistaa, että suomalaiset oppikirjat on rakennettu Suomen opetussuunnitelman mukaan, jolloin Suomen kouluissa on käytössä enemmän viikkotunteja oppimateriaalin käsittelyyn kuin meillä Suomi-koulussa. Opetussuunnitelma toimii opetuksen pohjana ja oppikirja toimii tällöin opetuksen tukena – ei pakollisena polkuna toteuttaa opetusta.

Erilaisia monimuotoisia työtapoja, joiden kautta opetusta voi toteuttaa:

- itsenäinen työskentely
- parityöskentely
- ryhmätyöskentely
- ryhmäprojektit tai -työt
- pistetyöskentely
- oppikirjatyöskentely

- kirjoittaminen
- kirjalliset tehtävät
- kirjekaveritoiminta
- lukeminen
- kuunteluharjoitukset
- esitelmät
- mieleen palauttaminen
- luokittelu
- kokonaisuuksien hahmottaminen
- leikkimieliset tietovisat

- suulliset tehtävät
- paridialogit
- ryhmäkeskustelut
- haastattelut
- keskustelun kokoaminen valkotaululle: koonti tapahtuu sanallisesti ja kuvallisesti
- vapaamuotoisia jutteluhetkiä – käytännön tilanteet ohjaavat keskustelua
- evästaun aikana rupattelua tai tarinan kertominen

- tutkiminen, tutkiva oppiminen
- ilmiöoppiminen
- kokeminen
- testaaminen
- kädentaitoja
- kotitaloutta, esim. ruuanlaittaminen
- kuvataidetta, esim. piirtäminen ja maalaaminen
- askartelu
- käsityöt
- kuvalukeminen

valokuvaus ja valokuvien muokkaaminen
videokuvaus ja videokuvan muokkaaminen
tieto- ja viestintäteknologia, esimerkiksi oppimispelit
videon katsominen (esim. dokumenttivideot) ja sen käsitteleminen

tarinan kertominen ja sen käsittely
mielikuvituksen ruokkiminen
mielikuvaharjoitus
esittävä draama eli teatteri
nukketeatteri
käsinuken tai lelun hyödyntäminen
draamatyötavat

musiikki
kuunteleminen (esim. levyraadit)
laulaminen
soittaminen

pelit ja leikit (piha-, liikunta-, musiikkiliikunta-, rooli-, perinteiset suomalaiset leikit ja pelit, lauta- ja muistipelit)
seikkailu
liikuntaa
kehollista ilmaisua
tanssiminen

vierailijat – kirjailija, näyttelijä, asiantuntija/opettaja (hän esittelee osaamistaan, häntä haastatellaan)
etäyhteys esimerkiksi vierailijaan tai samanikäisiin oppilaisiin Suomessa
vierailut
puuha- tai teemapäivät
retket
leirit
juhlat, niiden valmistelu ja viettäminen
perinteiden vaaliminen
myyjäisvalmistelut
musiikki- ja lukutilaisuuksia
kirjamesut
taidenäyttelyt
muut tapahtumat

Liite 3: Kielitietoisuuden tukeminen Suomi-koulussa

”Kielitietoisuus on kielen tilanteisen käytön tajua.”
(Minna Harmanen, OPH, Kieliverkosto; 12/2013)

Kielitietoisuus on tietoisuutta kielen sekä rakenteellisista että sen merkitykseen liittyvistä seikoista. Rakenteellisella viitataan siihen, miten oppija tietoisesti havaitsee ja ymmärtää erilaisia kielellisiä yksiköitä (esim. sana, tavu, lause). Merkityksellisiä seikkoja ovat suoran merkityksen lisäksi mm. puhutun ja kirjakielen eroavaisuudet.

Suomi-koulussa haasteen luo oppijaryhmien heterogeenisyys – juuri se on myös suurin syy, miksi kielitietoiseen opetukseen tulisi kiinnittää huomiota. Suomikoululaisten suomen kielen taidot ovat usein reseptiivisiä eli kielen ymmärtäminen on sen tuottamista vahvempaa. Käytännössä kielitietoisuus voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että vaikeita käsitteitä avataan samalla kun opetetaan sisältöä tai että selostetaan eli sanoitetaan tapahtuvaa.

Suomi-kouluopettajan tulisi olla kielitietoinen. Opettajalla on suuri rooli oppijan kielellisenä mallina. Hänen tulisi pohtia millaista kieltä, puhetempoa ja sanastoa hän käyttää erilaisissa tilanteissa ja onko hänen puheensa oppilaan ymmärrettävissä. On hyvä pohtia, miten omaa puhetta voi havainnollistaa ja tukea eri tavoin (esim. puheen tempo ja selkeys, kuvat, eläytyminen, toiminnallisuus, pääkohdat kirjoitettuna taululle).

Opetus- ja oppimisympäristöt sekä toimintarutiinit voi suunnitella kielellisesti virikkeellisiksi niin, että oppilailla on mahdollisuuksia havainnoida, tutkia ja kokeilla niin puhuttua kuin kirjoitettua suomen kieltä sekä laajentaa sanavarastoa. Opettaja ohjaa ja kannustaa oppijaa vastavuoroiseen vuorovaikutukseen.

Suomi-koulun opetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä. Opetuksen tulisi tukea oppilaan monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös hänen vapaa-ajallaan käyttämiä, kieliä. Opetuksen tulisi kannustaa oppijaa luottamaan omiin kykyihinsä oppia kieliä ja rohkaista käyttämään vähäistäkin kielitaitoaan. Luodaan oppijoille mahdollisuuksia vaihteleviin kielenkäyttötilanteisiin.

Rakenteellista kielitietoutta tukevaa	Merkityksellistä kielitietoutta tukevaa
• leikki • pelit • sana- ja loruleikit • riimitelyt, rallattelut, kielellä leikkittely (rytmiikka), musiikki • keskustelu (vastavuoraisuus) • sadutus, tarinan kerronta • tavutaputus, äänteiden laskeminen, kirjain-äännevastaavuus • suomen kielen erityispiirteet; mm. vokaalin- ja konsonantin kestot, esim. tuli-tuuli-tulli, äng-äänne • yksikkö-monikko: kukka-kukat • sijamuotojen huomiointi: esim. genetiivi: minun palloni - meidän pallomme • sanojen taivutus eri persoonissa, aika- ja vertailumuodoissa	• leikki, roolileikit • pelit • sanasto, sanan selitys • luetun sadun/lorun elävöittäminen • kuvasta selostus/nimeäminen • lyriikka (erilaiset musiikkityylit) • suomen kielen erityispiirteiden tietoinen huomiointi: esim. vokaalin- ja konsonantin kestot: tuli-tuuli-tulli, • kuuntelu – kuullun ymmärtäminen • lukeminen – luetun ymmärtäminen • keskustelu • tarkka kysymys-vastaus -asettelu • puhe- ja kirjakielen eroavaisuuksien huomiointi: mä-minä, tehään-tehdään • kielenkäyttö eri tilanteissa: arkikieli/ tuttavallisuus vs. virallinen kielen käyttö • monilukutaito (erilaiset tekstilajit)

Liite 4: Ryhmänhallinta

Ryhmätilanteiden hallinnalla tarkoitetaan toimia, joilla opettaja ohjaa ryhmää käyttäytymään oppimista edistävällä tavalla. Oppilaiden on helpompi toimia ryhmässä, jos sovitut säännöt ja odotukset ovat selkeät ja johdonmukaiset. Ryhmänhallinnalla pyritään mieluummin ennakoimaan kuin tarkastelemaan jonkin toiminnan seurauksia. Kun oppilaat tuntevat toimintamallit, opetuksen aikana tulee vähemmän häiriöitä ja keskeytyksiä – aikaa voidaan käyttää enemmän itse opeteltavaan asiaan. Tällainen strukturointi on erityisen tärkeää silloin, kun ryhmässä on lapsia, joilla on haasteita oman toiminnan ohjaamisessa ja itsesäätelystä.

Vinkkejä ryhmänhallintaan:

Vuorovaikutus

- **Toimi vuorovaikutuksen mallina:** mikä on oma asenteesi?
- **Luo positiivinen suhde oppilaisiin ja huoltajiin**
- **Ole läsnä** ja ota jokainen oppilas huomioon
- **Rakenna hyvää yhteishenkeä ja ilmapiiriä:** luo kiireettömyyden ja turvallisuuden henkeä, pidä kiinni selkeistä toimintasäännöistä, linkitä tehtävät toisiinsa - luo jatkumoa
- **Ryhmäytäkä pitkin vuotta** (tutustumis- ja ryhmäyttämisleikit, ryhmätyöskentely, yhteiset ongelmanratkaisutehtävät)
- **Tue toverisuhteita:** anna oppilaille mahdollisuus tutustua toisiinsa
- **Muista sopiva huumori** – hassutelkaa yhdessä! Tuo luokkaan myös yllätyksellisyyttä
- **Vahvista myönteistä käyttäytymistä** ja pyri ratkaisujen löytämiseen
- **Huomioi, kannusta, kehu:** tehosta palautetta käyttämällä oppilaan nimeä, kehu yrittämisestä, ole rehellinen, huomioi sekä ryhmän että yksilön onnistuminen, vältä yhdistämästä kehua ja moitetta
- **Myönteiset keinot:** opeta oppilasta näkemään vahvuudet itsessään, (ennakoi, tee näkyväksi; onnistumispäiväkirjat ja minä osaan -kampanjat, ohjaa onnistumiseen), vahvista toivottua käytöstä myös sosiaalisissa tilanteissa, kun oppilas harjoittelee uutta taitoa tai yrittää kovasti
- **Prosessikehu ja sisupisteet:** Prosessikehussa aikuinen havainnoi ja tekee näkyväksi oppimisprosessin eri vaiheita ja kehuu/kiittää/ palkitsee yrittämisestä, ei lopputuloksesta
 - Myös epäonnistumista pohditaan yhdessä: mikä onnistui ja missä olisi voinut toimia toisin?
 - Korostetaan harjoittelun merkitystä
 - Ohjataan arvioimaan omaa toimintaa: mitä ajattelit? Mistä annat hyvät yrittämispisteet itsellesi?
- **Suunnitelmallinen huomiotta jättäminen:**
 - Ryhmätilanteessa voi jättää huomiotta lievän huomiohakuisen häiriökäytöksen (esim. lievä pelleily)
 - Tue ryhmää: kehu muiden lasten vastakkaista, toivottua käyttäytymistä
 - Palauta huomio, kun lapsi alkaa käyttäytyä sääntöjen mukaisesti
- **Tunteiden käsittely**
 - Tietoinen läsnäolo, tunteen purkaminen, rauhoittumisen tekniikat
 - Tunteen tulkitseminen: sanoittaminen, kuvat, roolileikit, aistiharjoitukset
 - Edellä mainittujen soveltaminen sosiaalisissa tilanteissa

Toimintamalleja

- **Säännöt ja rutiinit:** sopikaa yhdessä ja noudattakaa niitä
- **Välineet:** laitetaan sivuun, kun kuunnellaan ohjeita; sovitaan käyttöön säännöt
- **Tunnin kulku:** tehdään oppilaille näkyväksi, joka helpottaa tunnin seuraamista
- **Opetushetki:** suunnittele ja valmistelee huolellisesti
- **Työskentelytavat:** käytä oppilaskeskeisiä työtapoja – anna vastuuta (ja myös vapautta)

- **Kannustus:** motivoi käyttämällä kannustimia tietyn konkreettisen asian harjoitteluun. Palkita voi esimerkiksi tarroilla, laittamalla helmiä purkkiin -> jotain yhteistä mukavaa tekemistä.
- **Ennakointi:** kiinnitä huomiota seuraaviin tekijöihin: yhteisesti luodut säännöt, oppimisympäristö ja -välineet, rutiinit ja aikataulu, siirtymät (toiminnan aloitus/lopetus, tehtävätyypistä toiseen siirtymiset, pukemistilanteet, ulkoilu/vapaa leikki, ruokailutilanteet, yhteiset tilaisuudet), sanattomat vihjeet sekä ohjeiden antaminen, lasten huomion kiinnittäminen
- **Ohjeistus:** odota hiljaisuutta ja ole selkeä. Vältä äänen korottamista ryhmätilanteissa.
- **Käytöstä ohjaavat, yhdessä sovitut merkit** (esimerkkejä käytännössä hyviksi koetuista merkeistä):
 - 1) Nosta käsi ylös siinä vaiheessa, kun hälinä on liian voimakas. Kun oppilaat huomaavat merkin ja tietävät mitä se tarkoittaa (nostavat myös oman kätensä ylös), meteli vaimenee.
 - 2) Kun haluat luokkaan hiljaisuutta, lopeta itse puhuminen ja keskeytä opetus hetkeksi. Kun opettaja hiljenee, hiljenee myös oppilaat ennemmin tai myöhemmin.
 - 3) Ala taputtaa metelin keskellä yllättäen jotakin rytmiä ja pyydä oppilaita toistamaan kuulemansa. Rytmien toistaminen ohjaa oppilaat keskittymään ja lopettamaan metelöinnin.
 - 4) Ala toistaa melun keskellä jotain sanaa (esim. yhdyssana), jota oppilaiden tulee toistaa perässä samalla äänenvoimakkuudella kuin sinä.
 - 5) Sano jokin koodisana, kuten "kurki" ja oppilaiden tulee olla hiljaa ja jähmettyä tiettyyn asentoon (esim. kurkiasento: seisoen, toinen jalka irti maasta kurkijalkana ja tasapainotella käsillä).

Ryhmä - ja roolijaot työskentelyssä

Ryhmäjaot:

1. **Opettaja muodostaa ryhmät hyödyntäen oppilaan tuntemusta:** oppilaat jaetaan ryhmiin enemmän tai vähemmän kaveriporukoiden mukaisesti, huolehtien samalla siitä, ettei kukaan oppilas jää ulkopuoliseksi.
2. **Ryhmäjako erilaisia pedagogisia kriteerejä käyttäen:** oppilaat jaetaan ryhmiin yhteensopivan opiskelutyylin tai kielitaitotason mukaan tai esimerkiksi yhdistämällä oppilaat, jotka eivät ole aiemmin työskennelleet yhdessä.
3. **Oppilaat jaetaan täysin satunnaisesti ryhmiin jonkin arpomismenetelmän avulla.** Mikäli ryhmätyöskentelyä käytetään paljon, voi opettaja harkita pysyvien pienryhmien muodostamista luokkaan: esim. kielen taitotaso- ja ikäryhmät

Roolijako ryhmän sisällä:

Opettajan tulee jakaa työ selkeisiin osiin tai jakaa oppilaille selkeät roolit. Tällöin kaikki tietävät, mitä heidän pitää tehdä.

Esimerkkejä roolijaoista

Projektityö:

1. Kuvatoimittaja: vastaa kuvien hankkimisesta
2. Tiedonhakija 1: etsii tietoa aiheesta
3. Tiedonhakija 2: etsii myös tietoa, mutta eri lähteistä
4. Toimittaja: valitsee, mitä tietoa lopulliseen työhön valitaan
5. Toteuttaja: kirjoittaa lopullisen työn puhtaaksi.

Ryhmäkesustelun roolit:

1. Puheenjohtaja: jakaa puheenvuorot keskustelun aikana
2. Kellottaja: seuraa aikataulua
3. Sihteeri: toimii kirjurina
4. Yhteenvetäjä: vetää lopuksi keskustelun yhteen
5. Ideoija: ideoi uusia näkökulmia aiheeseen

Liite 5: Miten tuen lapsen kielitaitoa kotona?

Vinkit ovat Suomi-koulujen internet-sivulta, kirjoittajana toimii Salomaa-Jago: <http://www.suomikoulut.fi/uusi/index.php/kaytannon-neuvoja>

Käytännön neuvoja: Miten vaalia äidinkieltä ulkomailla?

Rakentakaa heti alussa keskeiset arkirutiinit.

- Lukekaa aina iltasatu.
- Lukekaa / kuunnelkaa / katsokaa YLE:n uutiset tai Helsingin Sanomien Lasten uutiset netistä säännöllisesti. Lukekaa, leikkikää ja laulakaa suomeksi. Ennen muuta, lukekaa!
- Lukeminen laajentaa sanavarastoa.
- Lukemalla jo saatu sanasto pysyy aktiivisena.
- Lukeminen kehittää ajattelua ja empatiaa.

Sopikaa Suomeen salainen agentti, joka auttaa luettavan hankinnassa.

- Lukekaa laidasta laitaan: Aku Ankka, Muumit, Viivi ja Wagner ym. sarjat ovat hyviä.
- Oikeita kirjoja ei kuitenkaan korvaa mikään.
- Pitäkää yhteyttä omaan kouluun Suomessa.
- Seuratkaa, mitä entiset luokkatoverit tekevät ja lukevat.

Pitäkää hauskaa suomeksi.

- Leikkikää kielellä.
- Anagrammit, Aliakset ym. pelit ovat sitä hausکمپia, mitä enemmän niitä tekee.
- Ratkokaa sanaristikoita yhdessä.
- Tehkää omia sanoja; kirjoittakaa ne muistiin.
- Vertailkaa kieliä. Miettikää: "Mitähän tämä olisi suomeksi?"

Laulakaa suomeksi.

- Laulaminen tekee hyvää aivoille.
- Esim. YouTube on oiva maksuton laulujen ja sanoitusten lähde.

Naurakaa ja itkekää suomeksi yhdessä.

- Älkää antako kodin arkisuomesta tulla pelkkien käskyjen ja kieltojen kieltä.
- Puhukaa myös tunteista suomeksi.
- Pitäkää päiväkirjaa, yhdessä tai erikseen.
- Käyttäkää sosiaalisia medioita, esim. Facebookia, suomeksi.

Seuratkaa suomen kielen muuttumista.

- Metsästäkää uusia sanoja. Hyviä lähteitä ovat esimerkiksi Internet ja ilmaisjakelulehdet.

Ottakaa äidinkieli vakavasti.

- Pakatkaa äikänkirjat mukaan.
- Menkää mukaan Suomi-kouluun. Ellei sellaista ole lähettyvillä, perustakaa uusi.
- Tilatkaa Etäkoulu Kulkurin äidinkielen kurssi.
- Opiskelkaa uuden ympäristön kieltä vertaamalla sitä suomeen.

Pitäkää suomen kielestä kiinni. Muuten se kuihtuu ja karkaa – ihan huomaamatta!

Äidinkieli on kuin korvaamaton kotieläin, joka vaatii säännöllistä huolenpitoa, ravintoa ja liikuntaa.

Liite 6: Vinkkejä eriyttämiseen

Eriyttää voi muun muassa...

- opetukseen käytettävää aikaa (esim. miten paljon aikaa annetaan jonkin tehtävän tekemiseen)
- oppiaineiden syvyyttä tai laajuutta (esim. samasta tehtävästä laajempi tai suppeampi tuotos)
- menetelmiä (esim. pari- ja ryhmätyöskentely – pysäkkityöskentely ja eritasoiset tehtävät, oppilas apuopettajana – hyvin suomea osaavat oppilaat auttavat niitä oppilaita, jotka eivät ymmärrä kaikkea. Yhteistoiminnallinen oppiminen, jossa parilla tai ryhmällä oma yhteinen tehtävä. Opetusryhmän jakaminen nuorempiin ja vanhempiin lapsiin.)
- työtapoja (esim. toiminnallinen oppiminen, kuten kokemuksellisuus, seikkailu, draamatyötävät, narratiivisuus, liikunta, pelit ja leikit – leikeissä vanhemmille oppilaille aktiivisempi rooli – esim. kapteeni käskee -leikissä kapteeni tai kauppaleikissä kauppias)
- materiaaleja (eritasoisten oppikirjojen lisäksi esimerkiksi kuvat, konkreettiset esineet, äänikirjat, oppimispelit, sama tehtävä suppeammin tai laajemmin, samasta tehtävästä erilainen toteutustapa kuten kuvan piirtäminen, juliste, valokuva tms. kirjoittamisen sijaan, taitavammille vaativampia ja soveltavia tehtäviä, esikouluikäisille kirjallinen tehtävä ja nuoremmille väritys- tai piirtämistehtävä).

Miten eriytän?

Vinkit ovat Kattilakosken & Tarvaisen (2011) "Opas eriyttämiseen" -oppaasta: https://soppi.jyu.fi/Members/eaalto/Opas_eriyttamiseen.pdf

Seuraavassa on lueteltu erilaisia keinoja, joilla eriyttämistä voi toteuttaa käytännössä. Käytännössä jokaiselle oppilaalle ja oppilasryhmälle parhaiten soveltuvat menetelmät löytyvät kokeilun kautta.

1. Sisällöt

Opiskeltavan aineksen sisällöissä huomioitavaa:

- painopiste oppimisen laatuun, ei määrään
- sisällön ymmärtäminen usein tärkeämpää kuin asioiden ulkoa opettelu
- voi keskittyä keskeisten ydinasioiden opettamiseen
- suunnitellaan ennakoon, mitä kaikkien tulisi oppia
- lahjakkaille lisähaastetta
- opetetaan OPS:in mukaan, ei oppikirjaa kannesta kanteen
- tiedonhankintataitojen ja monipuolisten opiskelustrategioiden oppiminen edistää myös sisältöjen oppimista

2. Oppimateriaalit

- voit käyttää selkokielisiä ja eriyttäviä oppimateriaaleja
- valitse oppimateriaali, josta hyötyvät monenlaiset oppilaat (selkeys, fonttikoko, oheismateriaali)
- monipuolinen oppimateriaali kaikille aisteille (kuvat, konkreettiset esineet, äänikirjat, oppimispelit)
- materiaali voi olla itsessään eriyttävää eli oppilaat voivat tehdä samasta tehtävästä laajemman tai suppeamman tuotoksen
- taitotason / omien vahvuuksien mukaan samasta opiskeltavasta aineksesta erilaisia tehtäviä taitotason, oppimistyylin tai kiinnostuksen mukaan (esim. kuvan piirtäminen, juliste, valokuva tms. kirjoittamisen sijaan)
- lahjakkaille vaativampia ja laajempia / soveltavia tehtäviä (myös pareittain ja ryhmissä)
- apuvälineitä tarpeen mukaan (laskin, oppi- ja sanakirjat, värillinen/havainnollistava Powerpoint-esitys, valmiit muistiinpanot)

3. Opetusmenetelmät ja työtavat

3.1 Joustavat ryhmittelyt esim. seuraavien kriteerien mukaan

- samantasoisia/eritasoisia ryhmittelyjä (osaaminen/taitotasot)
- sukupuoli
- kiinnostuksen kohteet
- oppimistyyli
- temperamentti

3.2 Pari- ja ryhmätyöskentely

- oppilaille annettava ensin ohjeet siitä, miten ryhmissä työskennellään.
- yhteistoiminnallinen oppiminen (Jokaisella ryhmällä on oma yhteinen tehtävänsä. Jokainen ryhmän jäsen on mukana tehtävän suorittamisessa ja osaa opettaa sen muiden ryhmien jäsenille.) tai (Jaa oppilaat pieniksi ryhmiksi/pareiksi ja anna jokaiselle eri tehtävä. Lopuksi jokainen opettaa ryhmälleen oman asiansa.)
- oppilaan käyttäminen apuopettajana toiselle oppilaalle: molempien oppilaiden on hyödyttävä tilanteesta, oppilasta on ohjeistettava tuen antamiseen.
- pysäkkityöskentelyssä luokassa on eritasoisia tehtäväpisteitä

3.3 Samanaikaisopetus / yhteisopettajuus

- yhdessä suunniteltu opetus kollegan kanssa tai yhdessä toteutettu opetus kollegan kanssa.
- yksi ryhmä tai ryhmät osin yhdessä, osin ryhmiteltyinä eri tiloihin
- mahdollisuus suunnitella yhdessä (kahden tai useamman opettajan ideat ja materiaalit yhteen)
- työn jakaminen
- mahdollisuus toteuttaa opetusta monipuolisemmin
- opettajien vahvuuksien hyödyntäminen (mm. erilaiset opetustavat)
- havainnot oppilaista (kaksi näkee enemmän kuin yksi)
- oppilaiden arviointi monipuolisempaa

3.4 Toiminnalliset työtavat

Toiminnalliseen oppimiseen liittyy tekeminen, kokeminen, vuorovaikutus ja yhteistyö. Toiminnallisilla menetelmillä pyritään aktivoimaan yksilön ja ryhmän toimintaa ja oppimista sekä ajatuksellista toimintaa, jota tekeminen tuottaa. Seuraavassa on lueteltu joitakin toiminnallisia opetusmenetelmiä.

- a) **Kokemusoppiminen** – omien kokemusten hyödyntäminen, uuden asian kokeilu ja siitä saatavat kokemukset (vaiheita: virittäytyminen toimintaan, aktiivinen kokemus, havaintojen tekeminen, käsitteellistäminen ja soveltaminen)
- b) **Seikkailu, seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikka** – haasteellista toimintaa erilaisissa ympäristöissä, asetettujen tavoitteiden saavuttamista seikkailullisin keinoin. Tärkeintä on prosessi, ei tehtävästä suoriutuminen, tavoitteena on löytää uusia rooleja ja toimintatapoja.
- c) **Draama** – ominaista toiminnallisuus, ilmaisuvoimaisuus, fyysisuus, vuorovaikutteisuus ja spontaaniisuus roolileikeistä ja mielikuvaharjoituksista laajoihin ryhmäprosesseihin. Esim. voi jakaa oppilaille roolit yhteyttämiseen liittyvistä asioista ja ryhmät esittävät miten yhteyttäminen tapahtuu, roolileikit historiallisista tapahtumista jne.
- d) **Narratiivisuus** – työskentely tarinoiden kautta, jolloin voidaan ymmärtää ja selittää mahdollisia asioiden välisiä yhteyksiä. Tarinalla voidaan viritellä uuteen aiheeseen tai auttaa asioiden muistamista esim. kiinnittämällä opittavat asiat itse keksittyyn tarinaan.

e) **Liikunta** – motorisiin harjoituksiin voi liittää asioita opiskeltavista aiheista esim. paikan prepositioiden näyttäminen konkreettisesti, oppilaiden järjestäytyminen oikean sanajärjestyksen mukaan luokan eteen jne.

f) **Pelit ja leikit** – pantomiimit, sanaselitykset, lautapelit, tunnistusleikit, sanakortit, muistipelit, tietokonepelit, virtuaalimaailmat jne.

3.5 Muita hyviksi havaittuja oppimista tukevia tekijöitä

Suunnitelmallisuus, selkeys ja ohjeen anto

- tunnin rakenne näkyväksi: esitä tuntirunko taululla tunnin alussa
- suunnittele myös ajankäyttö, tehtävät, paikat, henkilöt
- selkeät ja lyhyet ohjeet, yksi ohje kerrallaan (tehtävät näkyville)
- Jaa tehtävä osa-vaiheisiin ja karsi osia tarvittaessa yksilöllisesti.
- Käytä yksilöllisiä urakkatehtäviä.
- Puhu lyhyin, selkein lausein, pidä välissä taukoja, anna oppilaille aikaa ajatella.
- monipuolinen ohjeen anto (suullinen, kirjasta näyttämällä, kirjallisesti taululla)
- ohjeen anto erikseen niille oppilaille, joilla on erilainen kirja tai oppimateriaali käytössä

Aiheeseen johdattelu

- esim. aivorihi: mitä oppilaat tietävät aiheesta ennestään (kootaan taululle), jonka jälkeen kysytään, mitä he haluavat tietää lisää (sitouttaminen/motivaatio)

Kielelliset vaikeudet

- Harkitse, mikä on tarpeen kopioida taululta vai voisiko asian opiskella muutoin.
- Jos kirjoitetaan taululta pitkiä tekstejä, odota, että oppilaat ovat kirjoittaneet ennen kuin aloitat selostuksen asiasta. Hitaille kirjoittajille ja lukivaikeuksisille muistiinpanot annetaan valmiina ennakkoon (voivat lukea tai miettiä kysymyksiä aiheesta sillä aikaa, kun muut kirjoittavat)
- Kun kirjoittaminen/lukeminen on työlästä, anna materiaali ja pääkohdat etukäteen tutustumista varten (esim. reaaliaineet)
- Lyhyet lauseet, iso fonttikoko, lyhyet rivit ja kapeat palstat helpottavat lukemista/muistiinpanojen kirjoittamista.
- Ryhmittele numerot lyhyemmiksi sarjoiksi pitkissä lukusarjoissa.
- Lue tehtävien ohjeet ääneen ja sano ne tarvittaessa toisin sanoin.
- Laita läksyt näkyviin taululle, käytä tarvittaessa läksyvihkoa.
- Lisätietoa ja -apua: http://www.erilaistenoppijoidenliitto.fi/?page_id=20

Kertaus ja tiivistäminen

- Tiivistä tunnin lopussa lyhyesti pääkohdat. Yhteenveto käsitelystä asiasta auttaa muistamista.

Monipuolinen aiheen käsittely

- oppijälähtöisyys (lähtötaso, elämänpiiri, kokemukset ja mielekkyys huomioon)
- Käytä monipuolisia työskentelytapoja (visuaalista, auditiivista, konkreettista, toiminnallista, yksin-, pari- ja ryhmätyöskentelyä)
- Miellekartat, käsitekartat, valokuvat ja piirrokset auttavat ymmärtämään kuultua ja kirjoitettua.
- käsitteiden avaaminen keskustelemalla (matematiikassa: Miten ratkaisit tehtävän? reaaliaineissa: oppiaineen käsitelista)
- Tee monentasoisia kysymyksiä oppilaille (jokainen voi onnistua) esim. 1) Tiedon hakeminen kirjasta (toistavaa) 2) Tiedon syventäminen (selitä omin sanoin) 3) Tiedon analyysi (vertailu ajankohtaisiin asioihin tai käytäntöön) 4) Tiedon synteesi (käytäntöön soveltaminen)
- yhteydet ympäröivään yhteiskuntaan (ei opiskella koulua ja opettajaa varten)

Opeta opiskelustrategioita ja ottamaan vastuuta omasta oppimisesta!

4. Oppimisympäristö

Oppimista tukeva oppimisympäristö:

- myönteinen ja erilaisuutta hyväksyvä ilmapiiri
- turvallinen ryhmä
- yhteistoiminnallisuus, osallisuus ja ryhmään kuuluminen tärkeitä
- esteetön, muunneltava ja viihtyisä
- pulpettien sijoittelu (Ehkäiseekö vai lisääkö yhteistyötä?)
- istumajärjestys (hyvä roolimalli lähelle istumaan)
- paikka myös hiljaiselle työlle (sermit, tilanjakajat)
- hillitty ja selkeä väritys/sisustus luokassa.
- valoisa, kaikki kuulevat ja näkevät
- Käytä monipuolisesti erilaisia apuvälineitä, verkkoympäristöä ja muita oppimisympäristöjä.
- tavaroille tietyt paikat, joihin ne myös palautetaan tunnin päätteeksi

5. Tehtävien määrä ja käytettävissä oleva aika

- vähemmän on enemmän: jos asiaa on paljon, karsi reilulla kädellä
- erilaiset tunti- ja kotitehtävät taitotason mukaan
- eri määrät tehtäviä osaamisen/jaksamisen mukaan
- Jotkut tarvitsevat enemmän aikaa tehtävien tekemiseen sekä asioiden sisäistämiseen.
- Anna aikaa ajatteluun ja prosessointiin.
- oppimissuunnitelma avuksi!

6. Arviointi

- Ennen arviointia on mietittävä, mitä arvioinnilla halutaan selvittää. Myös oppilaille annetaan tieto arvioinnin perusteista.
- jatkuvan arvioinnin periaate (arvioidaan myös prosesseja, yhteistyötä, työn/tehtävän edistymistä ja tuotosta)
- arviointi oltava oppimista tukevaa ja ohjaavaa (mitä opittiin, mitä pitää kerrata?)
- monipuoliset arviointimenetelmät (suulliset vastaukset, äänittäminen, esitykset, projektit)
- Yhteisopettajuudessa/samanaikaisopetuksessa arviointi on monipuolisempaa (kaksi näkee enemmän kuin yksi ja kiinnittää huomiota erilaisiin asioihin)
- Oppilaan itsearviointi on tärkeää ja oppilasta tulee ohjata.
 - > henkilökohtaiset tavoitteet ja tavoitteiden saavuttaminen
 - > mitä pitäisi vielä opetella
 - > päiväkirjatyypinen itsearviointi
 - > portfolion kokoaminen

Liite 7: Suomenkielisiä oppimisverkkomateriaaleja, -pelejä ja muita opetusvinkkejä (linkkejä ja sivustoja)

Materiaalien, pelien ja opetusvinkkien avulla voi monipuolistaa, eriyttää ja syventää opetusta Suomi-koulussa. Myös huoltajien kannattaa katsoa linkit läpi – sieltä voi löytyä jotain, mitä kotonakin voi pelata tai harjoitella yhdessä suomikoululaisen kanssa!

AARREAITAN LINKKIVINKIT ÄIKKÄÄN /S2

<http://fi.padlet.com/alakoulunaarreaitta/linkkivinkitaikkaan>

DRAAMARESEPTEJÄ PERUSKOULUUN

<https://www.sanomapro.fi/draamaresepteja-peruskouluun/>

DRAIVIA KOULUUN

<https://www.draiviakouluun.net/>

EDU.FI – OPETTAJAN VERKKOPALVELU

https://edu.fi/verkko_oppimateriaalit

EKAPELI

<http://www.lukimat.fi/lukeminen/materiaalit/ekapeli>

ERILAISIA LINKKEJÄ OPPIMATERIAALEIHIN

<https://blog.edu.turku.fi/molla/oppimateriaaleja/>

GLOBAL FINLAND – VUOSITUHANNEN SADUT

<http://global.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15835&contentlan=1&...>

HS LASTEN UUTISET

<https://www.hs.fi/lastenuutiset/>

ILTASATU – LUE SATUJA ILMAISEKSI

<http://iltasatu.org/>

KALEVALAN KANKAHILLA

<http://www.kalevalaseura.fi/kalevalankankahilla/>

KIRJAKUJA

<http://www.kirjakuja.fi/>

KOTISUOMESSA

<https://kotisuomessa.fi/>

LASTENLAULUJA KUVAKORTTEINA

<http://papunet.net/materiaalia/laulut-kuvakortteina>

LASTENLAULUJEN JA LORUJEN SANOITUKSIA

<http://toimeentulo.blogspot.fi/2012/03/lasten-lauluja.html>

LINKKIAPAJA

<http://linkkiapaja.edu.fi/>

LEIKKIPÄIVÄN LEIKKIPANKKI

<https://leikkipankki.xn--leikkipiv-12ac.fi/haku>

LEIKKIPÄIVÄN SATA LEIKKIÄ

<https://www.xn--leikkipiv-12ac.fi/sata-leikkia/>

LUKI-LUUKAS

http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/lukiluukas/?hc_location=ufi

LUKUINTO-OPAS

http://www.lukuinto.fi/media/materiaalit/lukuinto_opas.pdf

LUKUJA LIIKKUEN, TAVUJA TOUHUTEN

<https://lukujaoliikkuen.fi/>

LUKUSIIVET – KIRJAVINKKEJÄ

<https://www.keskikirjastot.fi/web/arena/lukusiivet>

LUKUSILTA

<http://lukusilta.fi/>

MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO

<https://www.mll.fi/vanhemmille/vinkkeja-lapsiperheen-arkeen/leikkivinkit/>

<https://www.mll.fi/ammattilaisille/varhaiskasvattajille/>

<https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/>

<https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/tukioppilastoiminta/tehtavakortit/>

<https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/ryhmayttaminen/>

<https://www.mll.fi/ammattilaisille/ammattilaisten-aineistot/koulujen-aineistot/ryhmayttamisen-aineistot/>

MATIKKANÄLKÄPELI

<https://matikkanalkapeli.wordpress.com/>

MEDIATAITOKOULU – TEHTÄVÄPANKKI

http://www.mediataitokoulu.fi/index.php?option=com_jreviews&view=category&Itemid=388&lang=fi

MITEN INTERNET TOIMII?

<https://kavi.fi/sites/default/files/documents/miteninternettoimii.pdf>

MOPED

http://www.moped.fi/index.html?hc_location=ufi

NETLIBRIKSEN KIRJALLISUUSTIETOKANTA

<http://www03.oph.fi/netlibris/index.asp>

OPH – SUOMEN KIELEN OPPIMATERIAALEJA

http://www.oph.fi/ajankohtaista/verkkouutiset/101/0/suomen_kielen_oppimateriaalit_tehokayttoon

OPPERI – ILOA JA YMMÄRRYSTÄ MATEMATIIKKAAN

<http://opperi.fi/index.html>

OPPI JA ILO – PELIT

http://www.oppijailo.fi/lapset_ja_nuoret

PAPUMARKET

http://papunet.net/_pelit/papumarket/?hc_location=ufi#/

PAPUNET PELIT JA MATERIAALIT

<http://papunet.net/>

PERUNAKELLARI

<http://www.perunakellari.fi/>

SANALUOKAT

<http://users.edu.turku.fi/aiholmen/sanapontto/etusivu.htm>

SANAPAJA

<http://sanapaja.edu.fi/>

SATUNETTI – KUUNTELE ÄÄNISATUJA

<http://www.satunetti.fi/>

SATUPALVELU

<http://www.satupalvelu.fi/#/etusivu>

SATUTUOKIO

<https://www.satutuokio.fi/>

SEITSEMÄN VELJESTÄ

<http://www.seitsemanveljesta.net/>

SELKO – TIETOA JA AJANKOHTAISIA ASIOITA SELKOSUOMEKSI

<http://selko.fi/>

SOVELLUKSIA

<https://venajaavautsi.wordpress.com/suosikkisovelluksia/>

SPR – MONIKIELISEN LAPSIRYHMÄN OHJAAMINEN – VINKKEJÄ OHJAAJILLE

https://rednet.punainenristi.fi/system/files/page/SPR_Opas%20vapaaehtoisille_Lapsiryhm%C3%A4nohjaamiseenA4_0.pdf

STORYBIRD – KEKSI TARINOITA KUVIEN PERUSTEELLA

<https://storybird.com/>

SUOMI-KOULUT

<https://suomikoulut.fi/>

SUUNNITTELEN LIIKUNTAA

<http://www.suunnittelenliikuntaa.fi/Nuorisuomi/etusivut/nuorisuomi/>

S2-OPETTAJAT – VERKKOMATERIAALIA

<http://www.s2opettajat.fi/linkit/verkkomateriaalit/>

TEE-SE-ITSE-LAUTAPELIT

<http://yle.fi/pikkukakkonen/#!/lautapelit>

TEHTÄVÄKORI: MATEMATIIKAN TEHTÄVIÄ JA PELEJÄ

<https://tehtavakori.wordpress.com/>

VIITOTTU RAKKAUS

<http://viitotturakkaus.fi/index.html>

VÄRSSYJÄ – LORUJA AIHEALUETTAIN

<https://varssyja.wordpress.com/loruja-aihealuetain/>

YLE AREENA - 100 LASTENLAULUA

<https://areena.yle.fi/lapset/1-2450991/s/1-4305282>

YLE OPPIMINEN – IHMINEN JA YHTEISKUNTA

<https://yle.fi/aihe/oppiminen/ihminen-ja-yhteiskunta>

YLE UUTISLUOKKA

<https://yle.fi/uutiset/osasto/uutisluokka/>

YMMÄRRÄ SUOMEA!

<http://www11.edu.fi/ymmarra/>

1000 JA 1 LUOVAA HARJOITUSTA

<http://www.oikeitaitoja.fi/sites/default/files/1000%20ja%201%20luovaa%20harjoitusta,%20KimLautamo2014.pdf>

Liite 8: Tutustutaan oppilaaseen – kevyt alkukartoitus lukuvuoden alussa (esimerkkejä)

Kuullun ymmärtäminen	• toiminnallisesti: opettaja sanoo ääneen väittämiä, jos väittäjä sopii itsen, tehdään sovittu liike/merkki • toimitaan ohjeen mukaan/Kapteeni käskee -leikki: laita pallo pöydälle, kosketa sormella nenänpäätä, seiso tuolin takana, ota kaveria kädestä kiinni, vilkuta molemmilla käsillä... • täydennetään kuvaa piirtäen/värittäen ohjeen mukaan: piirrä pöydälle mehulasi, väritä ikkunalaudalla oleva kukka punaiseksi ja pöydällä oleva kukka siniseksi, sängyn alla on legoja... • kuunnellaan lyhyt teksti (opettaja lukee ääneen selkeästi normaalitempolla), vastataan sisältökysymyksiin/väittämiin kirjallisesti/suullisesti • hyödynnetään oppikirjasarjojen alkukartoitusmateriaaleja
Suullinen	• vapaata kerrontaa/kysy-vastaa-dialogi tutusta aiheesta (kesäloma, oma perhe, harrastukset, lemmikki, lempileikki) • kerrotaan kuvien avulla/kuvista (vapaasti/johdatellaan apukysymyksin) • keksitään ja esitetään kysymyksiä (yhdessä) muille suomikoululaisille tutusta aiheesta • pelataan Aliasta
Kirjoittaminen	• vapaa tekstin tuottaminen: kirjoitetaan kortti tai kirje opettajalle/ryhmälle omalta kesälomalta, esittelyteksti itsestä • kirjoitetaan yhdessä taululle helppoon aiheeseen liittyviä sanoja/lauseita

Kirjoittaminen	• kirjoitusasun tarkkuus: sanelu, johon sijoitettu yhdyssanoja, kaksoiskonsonantteja, diftongeja, pitkiä ja lyhyitä vokaaleja, verbien aikamuotoja, yleis- ja erisnimiä • hyödynnetään oppikirjasarjojen alkukartoitusmateriaalia
Lukeminen tai luetun ymmärtäminen	• luetaan ikätasolle sopiva teksti yksin/parin kanssa/ryhmässä • vastataan väittämiin/sisällöllisiin kysymyksiin kirjallisesti/suullisesti • keskustellaan luetusta tekstistä • hyödynnetään oppikirjasarjojen alkukartoitusmateriaalia
Muita huomioita tai ryhmässä toimiminen	• jääkö lapsi helposti ryhmään ilman vanhempaa? • onko lapsi hiljainen/puhelias? • ottaako lapsi helposti kontaktia muihin lapsiin/aikuiseen? • antaako lapsi muille vuoron/puhuuko päälle/istuuko rauhallisesti paikalla/osoittaako mielenkiintoa ryhmän toimintaan tms.? • Taustatietolomake/vanhemman kertomaa

Liite 9: Monipuolinen arviointi

Suomi-koulussa on hyvä hyödyntää monipuolisia arviointitapoja riippuen arvioinnin tarkoituksesta. Jatkuva arviointi, oppilaan havainnointi ja palautteen antaminen ovat tärkeimpiä arviointitapoja oppilaan kehittymisen, osaamisen ja työskentelyn seurannassa. Mikäli halutaan määritellä kielitaidon taso tarkasti, se saattaa vaatia koetilanteen järjestämistä, jolloin oppilaalle annetaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa mahdollisimman monipuolisesti. Suomi-kouluissa arviointi on pääosin sanallista, ja siinä kuvataan oppilaan edistymistä suhteessa hänen omaan lähtötasoonsa. Oppilaalle ja huoltajille on hyvä antaa tietoa arvioinnin perusteista ja niiden soveltamisesta.

Käytännön vinkkejä:

- opettajan jatkuvaan havainnointiin perustuva sanallinen kuvaus
- rakentavan, ohjaavan ja kannustavan palautteen antaminen suullisesti oppimistilanteessa joko yksilöllisesti tai koko ryhmälle
 - > tukilauseita: "Olet tehnyt lauseita hyvin. Kiinnitä huomiota vielä..."
- opettajan tekemä arviointilomake, josta näkyy oppilaan kehittyminen
- huoltajille mainitaan opetuskerran jälkeen, jos on käytökseen, osaamiseen tai työskentelyyn liittyvää kommentoitavaa
- huoltajien kanssa keskustelu muutosten mukaan, kun on pienikin maininta positiiviseen suuntaan kielitaidon kehittämisessä
- arviointikeskustelu koko opetusryhmän kanssa: annetaan myönteistä palautetta ja osoitetaan, miten monenlaisin tavoin jokainen voi onnistua.
- kannustavaa palautetta lukuvuoden päätteeksi sanallisen todistuksen muodossa
- jatkuvaa oppilaan omaa itsearviointia
 - > Oppilas itse asettaa tavoitteita oppimiselleen (lähtötavoitteet)
 - > Annetaan tilaa oppimisen edistymisen pohdintaan ja itsearviointitaitojen kehittymiselle.

Oppilaita ohjataan niin yksilöinä kuin ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Tarkoitus on, että opettajat auttavat oppilaita ymmärtämään tavoitteet ja etsimään parhaita toimintatapoja niiden saavuttamiseksi.

- > Alemmilla vuosiluokilla itsearviointitaitoja kehitetään auttamalla oppilaita tunnistamaan onnistumisiaan ja vahvuuksiaan koulutyössä sekä tulemaan tietoisiksi työlle soveltavista tavoitteista.

- > Ylemmillä luokilla huomion kiinnittäminen onnistumisiin ja vahvuuksiin on edelleen tärkeää, mutta oman oppimisen ja opintojen edistymisen tarkastelu voi olla analyyttisempää. Se ohjaa oppilaita toimimaan yhä itseohjautuvammin.
- jatkuvaa vertaisarviointia oppilaiden kesken
 - > Opettajien on tärkeää kehittää oppilaiden keskinäistä arviointikeskustelua eli vertaisarviointia osana ryhmän työskentelyä. Näin oppilailla on mahdollisuus oppia antamaan ja saamaan rakentavaa palautetta.
 - > Itsearviointin ja vertaisarviointin avulla jokainen oppilas voi tulla tietoisesti edistymistään ja ymmärtää, miten itse voi vaikuttaa oppimiseensa ja koulutyössä onnistumiseen.

Tarkempi taitotasokartoitus/Tarkempi taitojen testaaminen/Kehittymisen seuraaminen tmv.

- suulliset tai kirjalliset vastaukset
- äänittäminen
- suullisen esityksen pitäminen pienelle ryhmälle tai yhdelle kuulijalle
- toiminnalliset tehtävät
- esitykset
- projektit
- kokeelliset tehtävät tai näyttötehtävät
- oppimisportfolio
- tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen

Liite 10: Todistus pohja

Oppilaan etu- ja sukunimi

syntynyt: XX.YY.ZZZZ

on ollut oppilaana Frankfurtin Suomi-koulussa.
Lukuvuonna 2017–2018 oppimäärä oli 76 tuntia.

Edistyminen:

Lukuvuonna 2017–2018 olemme... (yleisteksti lukuvuodesta)

Tänä lukuvuonna olet... (tarkempi arviointiteksti oppilaasta)

Frankfurt am Main, XX.YY.ZZZZ
paikka ja päivämäärä

Matti Meikäläinen, opettaja

Maija Meikä, puheenjohtaja

Liite 11: Suomi-koulun vuosiakataulu

Mitä tehdään	Koska tehdään	Mihin tarvitaan	Kuka tekee
Jäsenlistanpäivitys	syyskuun aikana	Jäsenmaksut, valtionapuraha-anomus	kaikki opettajat ryhmissään
Lukuvuosisuunnitelmat koulukohtaisesti	syyskuun aikana	Oman koulun toiminta, valtionapuraha-anomus	kaikki opettajat
Valtionapuraha-anomus	lokakuun loppuun mennessä	Toiminnan rahoituksen varmistaminen	puheenjohtaja
Myyjäisvalmistelut Työvuorolistat	lokakuussa	Myyjäisorganisaatio, oman rahoituksen hankinta	kontaktiopettajat puheenjohtaja
Leivontalistat	Lokakuu	Joulumyyjäiset	Kontaktiopettajat Kahviovastaava
Arpajaispalkintojen keräys ja listaus	marraskuun alku	Joulumyyjäiset	kontaktiopettajat Tombola-vastaava
Budjetointi	Joulu/tammikuu		Puheenjohtaja, rahastonhoitaja
Jäsenkokous	Helmikuu	johtokunnanvalinta, toiminnan jatkuvuus	Kaikki opettajat, johtokunnan jäsenet, kaikki jäsenet
Zertifikatit päivitys	Huhtikuu	Todistusmerkintä paikalliseen kouluun	Koululaisryhmien opettajat, koonti yhdeksi opetuspistekohtaiseksi dokumentiksi – kontaktiopettaja
Zertifikatit tulostus, leimaus, jako oppilaille	Toukokuu	Kts. yllä	Puheenjohtaja, opettajat
Todistukset	Toukokuun alku	Kevätjuhla	Sisältö - kaikki opettajat, koonti koulukohtaiseksi dokumentiksi - kontaktiopettaja tulostus, allekirjoitus, toimitus opetuspisteisiin - puheenjohtaja
Toimintakalenteri seuraavalle lukuvuodelle	toukokuu	Toiminnan suunnittelu	Opettajat (mahdolliset ideat) Johtokunta (koonti)

